

Göç Kimlik ve Aidiyet: Amerika'da Yaşayan Türkler Örneği*

Mustafa Kemal Şan**

Handan Akyiğit***

Öz

II. dünya Savaşı'ndan sonra yoğun olarak Avrupa ülkelerine yönelik başlayan işgücü göçü bağlamında Türkiye'den çeşitli Avrupa ülkelerine, özellikle 1960'lı yıllardan sonra göç süreci başlamıştır. Bundan dolayı Avrupa'da yaşayan Türk göçmenlerin ana akım topluma uyum, kimlik ve aidiyet sorunu en sık tartışılan ve araştırılan konular arasında yer almaktadır. Bu çalışmada Amerika'da yaşayan Türk göçmenlerin entegrasyonu, kimlik, aidiyet algıları ile Amerikan ana akım toplumuna yönelik çokkültürlülük algıları incelenmektedir. Çalışmanın bulguları Amerika'da yaşayan Türk göçmenlerden oluşan 299 katılımcıdan elde edilen anket verilerinin analizine dayanmaktadır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre katılımcıların Amerikan ana akımına yönelik çokkültürlük algılarının olumlu yönde geliştiği tespit edilmiştir. Bu eğilimin Amerika'ya yönelik gelişen mekan-aidiyet ilişkisini de olumlu yönde etkilediğini ifade edebiliriz. Amerika'da yaşayan Türklerin büyük çoğunluğu kültürel, dini değerlerini muhafaza ederek Amerikan toplumuyla bir arada yaşama eğilimi içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Amerika'da yaşayan Türklerin marjinalleşme eğilimlerinin az olduğu ve Amerikalılar ile kültürlerarası iletişimin sınırlı düzeyde gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Göç, kimlik, aidiyet, asimilasyon, çokkültürlülük, Amerikalı Türkler.

* Geliş Tarihi: 15 Nisan 2019 – Kabul Tarihi: 23 Aralık 2019

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz:

Şan, Mustafa Kemal, ve Handan Akyiğit. "Göç Kimlik ve Aidiyet: Amerika'da Yaşayan Türkler Örneği." *bilig*, no. 97, 2021, ss. 137-175.

** Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü – Sakarya/Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-3669-0766

mksan@sakarya.edu.tr

*** Dr. Öğretim Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü – Sakarya/Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-7619-1638

hakyigit@sakarya.edu.tr

Giriş

Göç, toplumsal bir varlık olan insanın daha iyi yaşam koşullarına ulaşmak gayretiyle yapmış olduğu hareketlilik ve tarih kadar eski olan bir deneyimdir. Bundan dolayı göç olgusu tarihsel süreçlere, dönemlere ve dolayısıyla toplumsal dönüşümlere kaynaklık etmektedir. Göç olgusu sonucunda yaşanan toplumsal hareketlilik ile ana akım toplumla göçmenlerin bir arada yaşama deneyimini yönetme sürecinde de farklı entegrasyon ve kimlik politikalarının uygulanma yoluna gidildiği görülmektedir. Entegrasyon konusundaki teorik tartışmalarda, erken dönemlerdeki asimilasyon teorileri yerini çağdaş çokkültürcülük teorilerine bırakmış bulunmaktadır. Oysa bundan önce, hem milli politikalar hem de kuramsal düşünceler, asimilasyonu entegrasyonun son aşaması olarak kabul etmekteydiler; son zamanlarda, araştırmacıların yanı sıra, birçok devlet de göçmen yerleşimi ve ev sahibi toplum arasındaki ilişkilerin daha karmaşık olduğunu kabul etmektedir.¹ Dolayısıyla göç çalışmaları bağlamında ele alınan kimlik, aidiyet ve toplumsal bütünleşme odaklı çalışmalarda göçmenlik ve göçmen olma durumu, entegrasyon süreçleri kendi öznel tarihsel süreçleri bağlamında ele alınarak değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu yön değiştirme, büyük ölçüde 1960'lardan itibaren batı toplumlarında etnik çeşitliliğin gelişmesine yol açan uluslararası göçün değişen yapısının bir yansıması sonucu gerçekleşmiştir (Castles ve Miller). Örneğin 1960'lı yıllara kadar Amerika'nın göçmen politikalarını tanımlamak için ifade edilen İngiliz Uyum (*Anglo-Conformity*) ve Eritme Potası (*Meting Pot*) metaforu etrafında şekillenen asimilasyon teorisi yerini çoğulculuk, çokkültürlülük gibi entegrasyon politikalarına bırakmaya başladığı ifade edilmektedir (Gordon 85). Bir göç araştırması olarak bu çalışmanın temel inceleme alanını ise Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde yaşayan Türkler oluşturmaktadır. Bu bağlamda Amerikalı Türklerin kimlik ve aidiyet stratejileri asimilasyon düzeyi Gordon'un, Amerika için geliştirmiş olduğu, asimilasyon kuramı bağlamında ele alınacaktır.

Her geçen yıl Amerika'da yaşayan Türk sayısının arttığı gözden kaçmayacak bir gerçektir. Özellikle Yeşil Kart (Green Card) uygulaması ile buraya gelen Türk sayısı arttığı gibi akademik maksatlarla Birleşik Devletler'e master ve doktora yapmaya gelen önemli ölçüde Türk bulunmaktadır. Bu rakamın gelecekte ekonomik ve küresel şartlara bağlı olarak artacağı öngörülebilir. Böyle olunca da ABD'de yaşayan dikkate değer bir Türk topluluğundan söz

edilebilecektir. Bu bağlamda çalışma üç temel kısma ayrılmaktadır. Öncelikli olarak göç ve göçmenlik deneyimlerini ele alan kuramsal açıklamaların kısaca tartışmasına yer verilecektir. İkinci olarak Amerika Birleşik Devletleri’ne Türk Göçü tarihi kısaca ele alınacaktır. Son olarak ise Amerika’da ikamet eden Türklerle yapılan saha çalışmasından elde edilen bulguların analizine yönlenecektir.

Göç ve Göçmenlik Deneyimlerine Dair Kuramsal Tartışmalar

Genel olarak göçmenlerin yerleştikleri ülkenin egemen kültürüyle girdikleri ilişki süreci entegrasyon, akültürasyon ve asimilasyon kavramlarıyla açıklanmaktadır. Temelde tüm bu kavramlar göçmenlerin yerleştikleri ülkenin egemen kültürüyle bütünleşme süreçlerini ifade etmektedir. Akültürasyon “başat kültür ile göçmen azınlık kültürün karşılıklı etkileşim ve etkilenme sürecini” (Berry 60), entegrasyon “göçmen kültürün objektif unsurlarını koruyarak başat kültürle bütünleşmesi, sosyo-kültürel yaşam koşullarına uyum sağlaması” sürecini içermektedir (Beaud ve Noiriel 19). 1921’de klasik asimilasyon yaklaşımının temsilcileri olarak ifade edilen, Park ve Burgess asimilasyonun ilk tanımlarından birini yapmışlardır: “Kişilerin ve grupların diğer kişi ve grupların yaşantı ve tarihlerini paylaşarak onların anı, düşünce ve tutumlarını edindiği ve ortak bir kültürel yaşam içine dahil olduğu birbirinin içine geçme ve kaynaşma süreci”dir (Park ve Burgess 330’dan akt. Akyiğit 152). Bu tanımlamadan da açıkça anlaşılacağı üzere asimilasyon süreci göçmenin başat kültürü benimsemesiyle açığa çıkan toplumsal bütünleşmeyi içermektedir. Bu bağlamda “eritme potası” metaforu özellikle Amerika için kullanılarak asimilasyonist tartışmaların zemini oluşturulmuştur. Chicago Okulu sosyologlarının üzerinde en çok durdukları konu olan asimilasyon “iki ayrı ırkın üyeleri arasında, uzun süreli temasa ve gerekli fiziksel koşullara bağlı olarak ortaya çıkan benimseme ve uyum kurma süreci olarak” tanımlanmıştır (Park ve Burgess 18).

Bu süreçte ortaya çıkacak olan Amerikalılık düşüncesi etnik aidiyetin ötesinde devlete aidiyeti de içermektedir (Say 188). Ancak 1970’lerden itibaren sosyologlar ABD’nin bir eritme potası olmadığını belirterek, asimilasyonist bakış açısının aslında belirtildiği gibi çeşitli kimliklerden ‘Amerikalı’nın yaratılmadığını verilerle ve etno-kültürel gruplar özelinde gerçekleşen çeşitli olaylar üzerinden ortaya koydular. Örneğin 1990-2011 yıllarında yapılan benzer nitelikli nüfus sayımlarının karşılaştırıldığı çalışmada Amerika’nın

toplumsal yapısında ve bireylerin aidiyet bağlarına yönelik tutumlarında ciddi farklılıklar olduğuna dair tespitler yapılmıştır. 1990 yılında ABD'nin doğum oranının %37'sini oluşturan azınlıklar, 2011 yılında geldiğinde ise doğum oranının %50,4 ünü oluşturmaktadır. 1990 yılında ise bireylerin %75'i kendisi sadece "Amerikalı olarak" ifade ederken, bu oran %40 gibi bir orana gerilemiştir. Harrison, çıkan bu oranlar karşısında ABD için "günümüz Amerikan toplumunun önceki kuşaklardan çok daha fazla çoğulcu bir toplumda yaşadığını, farklı etnik grubun veya ırkın Amerikalılık adı altında eritilemeyeceği" değerlendirmesinde bulunmuştur.² Rubin ve Verheul'e göre ülke içerisinde var olan ırk, dil, din, kültür ve etnik farklılığın çokkültürlülük anlayışına yönlendirmektedir (akt. Yanık 155). ABD'nin resmi görüşü de bu gelişmelere bağlı olarak belli bir değişim geçirdi. "Eritme potası" yerine Amerikan toplumunun, çok çeşitli sebze ve yeşilliklerin ayırt edilebileceği bir "mevsim salatası"na benzediği ifade edilmeye başlandı. Mevsim salatası modeli herkesin sahip olduğu farklılıkların bir zenginlik kaynağı ve bunların korunması gerektiği inancını taşımaktadır (Yanık, Şan ve Haşlak, Özensel).

Son zamanlarda göçmenlik deneyimlerini ele alan kuramsal tartışmalarda ise uyum süreci sadece azınlık toplulukların çoğunluk topluluğuna doğru nasıl evrilmesi gerektiği yönünde ele alınmamaktadır. Örneğin Massey (1525) göçün bir kişinin daha iyi yaşam şanslarına sahip olmak için gerçekleştirdiği, bireysel bir kararın sonucunda gerçekleşen, kişinin köklerinden kopup yeni ülkeye asimile olduğu bir süreç olarak düşünülmemesi gerektiğini söylemektedir. Burada eleştirisi yapılan husus, uluslararası göç analizlerine çok uzun dönem hâkim olmuş olan bir anlayıştır. Massey'e göre, uluslararası göçün daha çok, göçmenin tüm yaşam dönemine yayılan ve tüm hayatına etki eden, kolektif, hem göç veren hem de göç alan ülkenin sosyal koşullarından etkilenen ve daha sonra bu koşulları dönüştüren, göçmenlerin ilk amaç ve niyetlerinin dışına çıkan bir süreç olarak düşünülmesi gerekir. Bu çalışmada ise ABD'de yaşamakta olan Türk asıllı göçmenlerin yaşam deneyimleri Gordon'un Asimilasyon Süreçleri teorisindeki aşamalara bağlı olarak ele alınacaktır. Çalışmanın bu teori bağlamında ele alınmasındaki en önemli neden, eski bir göçmen ülkesi olan ABD'de göçmenlerin sosyo-kültürel bütünleşme sürecinin ve "Amerikalı" kimliğinin özellikle Gordon'un asimilasyon süreçlerine yönelik açıklamalarında güçlü bir şekilde ifade edilmiş olmasıdır. Ancak günümüzde asimilasyonist yaklaşımların geçerliliğini yitirmeye baş-

ladığı ifade edilmektedir. Bu kuramsal eleştirilerin gelişmesinde kuşkusuz Amerika’da gelişen Sivil Haklar Hareketi’nin ve Latin Amerika soyundan olan göçmenlerin ülkeye göç etmesi, 11 Eylül saldırı sonrasında özellikle Müslüman topluluklar özelinde ilerleyen negatif ayrımcılığın etkisinin olduğunu ifade edebiliriz. Bundan dolayı teorisinin işlevsel olan ve olmayan aşamalarının tespit edilerek değerlendirilmesinin yapılması önem arz etmektedir.³ Ayrıca bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda, özellikle Amerika’ya göç bağlamında, sıkça dile getirilen ekonomik göç teorilerinin göç sürecini başarı-başarısızlık ekseninde değerlendirilen çerçevelerinin ötesine geçmek amaçlanmaktadır. Böylelikle göç süreci, Cassarino (271)’nin önerdiği gibi, sadece ekonomi temelli iten-çeken faktörler dışında tutularak sosyal, siyasi ve kültürel faktörlere de karşılık gelmek üzere ele alınacaktır.

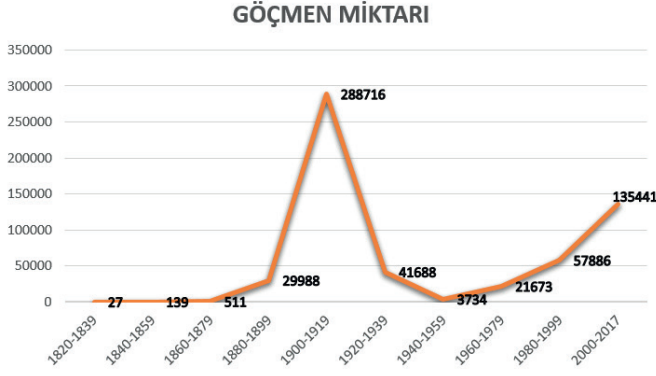
Amerika Birleşik Devletleri’ne Türk Göçü Tarihi

Amerika Birleşik Devletleri’nin uluslaşma sürecinin temelinde tarihsel olarak göç olgusu yatmaktadır. Ancak tarih boyunca ABD’nin göç ve göçmenlere yönelik uygulamış olduğu yaptırımlar ve bakış açısında farklılaşmaların olduğu görülmektedir. Dönemsel olarak göçe yönelik politikalar tamamen göçü önleyici ve reddetmeye yönelikken kimi zaman da göçe ilişkin politikalarda kapsayıcı ve göçü destekler nitelikte olmuştur (Easterlin).

Tarihsel olarak değerlendirmeye aldığımızda ise Türkiye için de hem iç hem de dış göçün azımsanamayacak derece önemli bir olgu olduğunu belirtebiliriz. Özellikle ABD’ye yönelik 1980-1999’lu yıllarda yoğunluklu olarak göç alımı Türkiye bağlamında dış göç sürecinin de en yoğun olarak yaşandığı döneme denk geldiğini belirtebiliriz. Özellikle batı Avrupa ülkelerine yönelik işgücüne bağlı olarak gelişen “emek göçü” 1950’lerden itibaren gerçekleştiği bilinmektedir (Tekeli, Abadan-Unat).

Türkiye’den ABD’ye yönelik göç sürecini ele aldığımızda ise tarihin ilk göçmen kayıtlarının tutulduğu 1820’lere kadar geri uzadığını görebilmekteyiz. Göçmen kayıtlarında “gelinen ülke” Türkiye olarak kaydedildiği için Cumhuriyet kurulmadan önceki döneme de “Türkiye” olarak atıfta bulunmaktadır (Karpat 183). *United States Department of Homeland Security (USDHS)’nin* (2017) kayıtlarına göre Türkiye’den göç 19. yüzyılın son on yılına kadar oldukça az sayıdadır. Oysa Şekil 1’de görülebileceği gibi 1920’ye gelindiğinde 300,000’den fazla insanın Osmanlı İmparatorluğu’ndan göç etti-

ği gözlenmektedir. 1930'lardan itibaren 1970'e kadar düşme eğilimi gösteren göç hareketi, 1980'lerde yeniden ivme kazanmıştır.

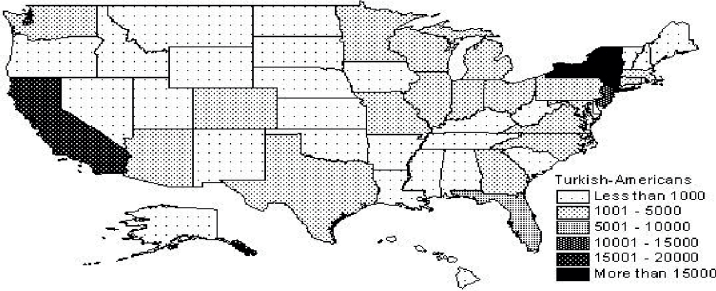
Şekil 1. Türkiye'den ABD'ye yasal göç 1820-2017 (USDHS, 2017)

USDHS'nin bu verileriyle birlikte Anadolu'dan Amerika'ya göç eden Müslümanların ve gayrimüslimlerin tam sayıları hakkında kesin bir bilgiye sahip bulunmuyoruz. İstatistik bilgilerdeki bu belirsizlik Vecoli (5-7)'ye göre 1924'ten sonraki döneme kadar ABD'de sağlıklı bir şekilde göçe yönelik kayıt tutma anlayışının olmamasından; ilk Türk göçmenleri nüfus istatistiklerinde özellikle Türklerin mekânsal dağılımı ve mahallelerin etnik çeşitliliği üzerinde fazla durulmamış olmasından kaynaklıdır.

Sonuç olarak tarihsel süreç içerisinde ABD'ye Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye'den yapılan göç ilk olarak farklı etnik gruplardan oluşan 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında çoğu eğitilmiş ve kendilerini Türk olarak tanımlayan gruplardan oluşmuştur. Bu göç dalgası İkinci Dünya Savaşı ile 1980'e kadarki süreçte de devam ederek çoğunluğu ekonomik nedenlerle göç edenlerden oluşmakla birlikte, eğitim amacıyla gelenlerin de yer aldığı 1980 ve sonrası olmak üzere üç dönemde incelenmek mümkündür (Karpaz, Kaya, Saatçi).

Türk göçmenlerin ABD'ye genellikle ilk varış noktası New York olduğu, bunun dışında Boston, Philadelphia, New Orleans ve San Francisco limanlarından da giriş yaptıkları ifade edilmektedir. California eyaleti hızla sanayileşen Detroit kenti, özellikle kentsel bölgelere yerleşmelerine rağmen Massachusetts eyaletine bağlı Salem ve Peabody kasabaları da bu dönemde

yoğun göç alan yerlerdir (Ahmed xxv). II. Dünya savaşını takiben yirmi yıl boyunca Amerika'ya göç eden Türkler Şekil'2 de görüldüğü üzere, ABD'ye dağılmış olarak yerleşim sürecine dahil oldukları gözlenmektedir. Büyük bir çoğunluğun, New York (23,674), New Jersey (12,396) ve Florida (9,615) eyaletlerinde yaşamakta oldukları gözlenmektedir. Buna rağmen hemen hemen tüm eyaletlerde Türk izine rastlanmaktadır (Bali 67).

Şekil 2. Türklerin eyaletlere göre dağılımı (United States Census Bureau)

1980 sonrasında gerçekleşen göç dalgası neticesinde ise vakıflar tarafından temsil edilen yeni bir Türk toplum tipi ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Genellikle akıcı İngilizce konuşan ve eğitilmiş kişiler tarafından yönetilen bu vakıfların hem İngilizce hem de Türkçe dil kurslarından çeşitli konular üzerinde konuşmaya kadar farklı hizmetler sunarak Türk göçmenleri birada toplayan *tampon bir işlev* sunmaya başladığı ifade edilmektedir. Türk göçmen vakıflarının ABD'deki rolü göçmenlerin dilsel, tarihsel ve dinsel bilginin veya kültürel örüntülerin süreklilik sağlanmasına; bilimsel, teknolojik alanlarda başarılar elde edilmesine hizmet etmesi yönünde etkili olduğu görülmektedir (Karpaz 186). Günümüzde ise yaklaşık 385 Türk Derneğinin bulunduğu *Assembly of Turkish American Associations* (Türk Amerikan Dernekleri Kurulu), *Federation of Turkish American Associations* (Türk Amerikan Dernekleri Federasyonu) ve *Assembly of Turcic American Federations* (Türki Amerikan Dernekleri Asamblesi) olmak üzere üç büyük federasyon altında toplanmış olduğu ifade edilmektedir (Çolak Bostancı 112).

Türkiye'den Amerika'ya göçün tarihinin 19. Yüzyıla kadar gitmesine rağmen yapılan çalışmaların olabildiğince az olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin Köşer- Akçapar, çalışmasında Amerika'ya gelen ve yerleşen göçmenler konusunun sosyo-politik, ekonomik, eğitim ve kültürel yönlerini ele alan çok

boyutlu bir değerlendirmesini yapmıştır. Pazarcık, Amerika'da yaşayan nitelikli göçmenler üzerinden özellikle sosyal bilimler alanında uzman akademisyenler özelinden çalışmasını gerçekleştirmiştir. Benzer nitelikte olan bir diğer çalışma ise Şenyürekli ve Menjívar (2012) tarafından yazılan *Turkish Immigrants' Hopes and Fears around Return Migration* isimli çalışmadır. Bu çalışmada genel olarak Amerika'da Minnesota'da yaşamakta olan Türk ailelerin göç hikâyeleriyle birlikte geri göç potansiyelleri üzerinde durulmuştur. Şimşek (2011) çalışmasında Amerika'da yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim gören öğrenciler üzerinde yoğunlaşmıştır. Köseman (2010)'ın çalışması ise Amerika'ya Türk göçünü Avrupa'dan Amerika'ya gerçekleşen diğer göçlerle karşılaştıran dokümantasyon analizi içeren *A General Socio-Cultural Outlook of European and Turkish Migration to the US* isimli bir çalışmadır. Sonuç itibarıyla yapılan çalışmalara göz gezdirdiğimizde Batı Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında Türk göçüyle ilgili çalışmaların Amerika özelinde ağırlık kazanmadığı görülmektedir. Oysaki İkinci Dünya Savaşı öncesindeki dönemlerden itibaren Türkiye'den Amerika'ya yönelik göç gerçekleşmektedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemlerde gelen göçmenlerden Amerika'ya yerleşenlerin sayısı çok daha fazla olmuştur (Angin, Saatçi, Şenyürekli ve Menjívar). Bundan dolayı Amerika'da yaşayan Türk göçmenlerine dair daha detaylı yeni çalışmaların yapılması önem arz etmektedir.

Çalışmanın Metodolojisi

Araştırmanın Konusu ve Amaçları

Hemen hemen diğer bütün Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye'den ABD'ye 1900'li yıllarda başlayan ve bugün hâlâ devam eden göç süreci, ABD'de hem nüfus hem de ekonomik etkinlik bağlamında önemli bir Türk göçmen grubunun oluşmasına neden olmuştur.⁴ Ancak Amerika'da yaşayan Türk göçmenlerin sayısı diğer etnik gruplarla kıyaslanamayacak kadar küçük kalmıştır. Belki bu nedenle de olacak, Amerikalı Türkler akademik incelemeden uzun süre uzak kalmıştır (Şan 2364).

Yukarıda söz etmiş olduğumuz gibi ABD birçok ülkeden gelen göçmenlerin kurup şekillendirdiği bir yapılanmanın eseridir. Bundan dolayı farklı kültürlerden gelen grupların bir arada yaşama güçlükleri nedeniyle ortaya çıkan sorunların çözümüne yol gösterecek söylemlerin bilimsel anlamda ilk defa ABD'de ortaya çıktığı görülmektedir. Bunlardan ilki İngiliz Uyum

(Anglo- Corformity) Modeli olarak bilinen bir politikadır. Bu politikanın temelini ise göçmenlerin geçmişlerini bırakarak mevcut kültürel normları kabul etmeleri oluşturmaktadır. Gordon tarafından geliştirilen Asimilasyon Süreci teorisi de İngiliz Uyum modeli kapsamındaki önemli yaklaşımlardan biridir (Şan ve Haşlak 35-37). Bu bakımdan 1980 sonrasında Amerika'ya göç eden ikinci ve üçüncü kuşak Türk göçmenlerin kimlik, aidiyet algılarıyla birlikte uyum süreci Gordon'un Amerikan toplumuna yönelik geliştirdiği Asimilasyon Eğilimleri Teorisi bağlamında değerlendirilmesi çalışmanın temel konusunu teşkil etmektedir. Gordon'un teorisine göre göçmenler *kültürel/davranışsal, yapısal, evlilikle, tanımlamaya dayalı asimilasyon ve kabullenilmiş hal, kabullenilmiş davranış ve yurttaşlık asimilasyonu* süreçlerinden geçerek Amerikan kimliği edinmektedirler. Gordon'a göre başta *zenciler* olmak üzere tüm göçmen etnik/ırksal gruplar Amerikan kültürüne tümüyle katılıyorlardı (*kültürleşme*), ancak diğer asimilasyon evrelerinden hiçbirini yaşamamışlardı. Gordon'un bu çalışması asimilasyonu çizgisel ve sürekli bir süreç olarak gören basmakalıp paradigmayı tartışma konusu yapmıştır (Şan ve Haşlak 36). Bu çalışmada ise Amerikalı Türkler özelinden konunun ele alınarak asimilasyonu çizgisel ve basmakalıp ele alan asimilasyon teorilerinin temel konu başlıklarının tartışmaya açılması hedeflenmektedir. Bu konular çerçevesinde araştırmanın temel amaçlarını şu şekilde ifade edebiliriz:

- Amerikalı Türklerin, kimlik ve aidiyet algılarının belirlenmesi,
- Amerikalı Türklerin, Amerikan toplumuna uyum eğilimlerinin ortaya konması,
- Amerikalı Türklerin, Amerikalılar ve Amerikan kültürlerine bakış açısının belirlenmesi,
- Amerikalı Türklerin, eşlerinin etnik kökeninin ve Amerika'da kalma süresinin asimilasyon eğilimlerine etkisinin belirlenmesi.

Bilgi Toplama Araçları ve Örneklem

Çalışmada nicel veri toplama yöntemi tercih edildiği için veri toplama aracı olarak anket tekniğinden faydalanılmıştır. Anket soru formu Demografik bilgiler, Farklılıkla Bir arada Yaşama Deneyimi, Sosyal Mesafe Soruları, Sosyo-Kültürel Eğilim ve Algılar olmak üzere toplamda dört ana soru grubundan oluşmaktadır. Anket uygulamasında araştırmanın evrenini Amerika'nın çeşitli eyaletlerinde yaşayan Türk göçmenler oluşturmaktadır. Örneklem

sahası belirlenirken Amerika'da etkin faaliyet sürdüren Türk Dernekleri'nin iletişim ağlarından faydalanılmıştır. Bu temaslar neticesinde Alabama, Arkansas, California, Connecticut, Florida, Georgia, Illinois, Indiana, Iowa, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Missouri, New Jersey, New York, North Carolina, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pennsylvania, Texas, Utah, Virginia ve Wisconsin de yaşayan Türk kökenli göçmenler ile görüşülerek anketler aracılığıyla veriler toplanmıştır. Çalışmanın temel amaçları doğrultusunda oluşturulan anket formu, *amaca dayalı kartopu örnekleme* tekniği ile 299 kişilik bir örneklem grubuna Nisan-Mayıs-Haziran 2010 aylarında yapılmıştır.⁵ Bu anketlerin 60 adeti yüz yüze görüşmeler neticesinde, geri kalan 239'u ise katılımcılarla önceden iletişime geçirilerek onay alındıktan sonra soru formlarının kendilerine posta yolu aracılığıyla ulaştırılarak gerçekleştirilmiştir. Saha çalışmasında örneklem grubunun belirlenmesinde cinsiyet ve yaş dağılımlarına yönelik dengeli bir dağılım göstermesine özen gösterilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların %40,8 kadın, %59,2'si ise erkeklerden; % 23,4' ü 18-30, %39,1'i 31-40, %24,1'i 41-50, %13,4'ü 51 yaş ve üzeri yaş aralığına sahip bireylerden oluşmuştur. Çalışmada katılımcıların temel demografik özelliklerinden olan eğitim ve meslek konusundaki çeşitliliğin sağlanabilmesi dikkat edilen diğer bir husus olmuştur. Nitekim eğitim olgusu özellikle ikinci ve üçüncü kuşak göçmenler açısından oldukça önemli bir konudur. Araştırmadan elde edilen bulgularda katılımcıların %6,7'sinin ilköğretim mezunu, %11,7'sinin lise mezunu, %38,5'inin üniversite mezunu, %29,4'ünün yüksek lisans, %13,7'sinin doktora mezunu oldukları görülmektedir. Bu bulgular katılımcıların eğitim durumlarının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla paralel olarak okuyabileceğimiz ikinci bir değerlendirme alanı ise katılımcıların meslekleridir. Çünkü göçmenlerin göç ettikleri ülkede meslekleri, bu bağlamda gelişen ekonomik ve sosyal statüsü yeni yerleşim alanına yönelik bütünleşme düzeyini belirleyen önemli bir ölçüt olarak değerlendirilmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgularda katılımcıların mesleklerine yönelik dağılımlarının %37 gibi yüksek bir oranda öğrenci oldukları %24,9'unun ise serbest meslek, %15,2'sinin memur ve %8,8'inin ise işçi olduğunu göstermektedir.

Bulgular ve Yorumlar

Çalışmamızda temel amaçları doğrultusunda Amerikalı Türklerin, Amerikan toplumuna uyum şekli ve düzeyinin ortaya konması, bu süreçte kimlik

ve aidiyet algılarının etkisinin belirlenmesi, bütünleşme konusunda kültürel etkileşimin etki düzeyinin tespit edilmesi sürecinde Yazgan (290)'ın da ifade etmiş olduğu gibi bireylerin gündelik hayattaki dil kullanımı, akrabalık ve arkadaşlık ilişkileri, eş seçimi ve medya kullanımı gibi rutinlere ve pratiklere dikkat edilmiştir. Bu doğrultuda bulgular ele alınırken temel konu başlıklarıyla birlikte bireylerin göç etme nedenlerine yer verilerek çalışma kapsamında elde edilen bulgular tartışılmıştır. Böylelikle katılımcıların Amerika'ya yönelik adaptasyon düzeyleri ve eğilim sürecinin ilk göstergeleri tespit edilmiştir.

Göç Yolları ve Amerikada Yaşam

Bugün pek çok uzman göç hareketinin başlaması ve sürdürülmesinde bilginin ve kültürel sermayenin rolüne vurgu yapmaktadır. Enformel ağlar, kişisel ilişkileri, aile ve ev kalıplarını, arkadaş ve cemaat bağlarını, sosyal ve ekonomik konularda karşılıklı yardımlaşmayı kapsar. Bu tür bağlantılar bireyler ve gruplar için hayati kaynakları sağlar ve sosyal sermaye olarak da düşünülebilir (Bourdieu ve Wacquant'tan akt. Castles ve Miller 37). Ancak çalışma kapsamında elde edilen bulgular katılımcıların Amerika'ya göç etme sürecinin sosyal sermaye ve enformel ağlarla ilişkisinin oldukça düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 1

Katılımcıların Amerika'ya Geliş Nedenlerine Yönelik Yüzdeler Dağılımları

Amerika'ya geliş nedenleri	Yüzde (%)
Eğitim	44,1
Çalışma/iş	32,1
Evlilik/Aile birleşimi	19,4
Diğer	4,3
Toplam	100,0

Katılımcıların Amerika'ya geliş nedenlerine yönelik bulguları içeren Tablo 1 incelendiğinde %44,1'inin eğitim, %32,1'inin çalışma/iş, %19,4'ünün evlilik/aile ve %4,3'ünün diğer olarak belirttikleri görülmektedir. Bu oran özellikle katılımcıların eğitim durumları ve meslekleri göz önünde bulundurulduğunda oldukça anlamlıdır. Diğer yandan katılımcıların ABD'yi özellikle eğitim süreçlerini devam ettirmek için gelmeyi tercih etmeleri, Türki-

ye'den Almanya, Fransa ve Danimarka gibi ülkelere yapılan göçlere yönelik çalışmalarla karşılaştırıldığında iş ağı sağlamaya yönelik ekonomik istihdam odaklı gelişmediğini göstermesi açısından da önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir.⁶

Tablo 2

Katılımcıların Ailesinden/Yakınlarından Amerika'ya Göç Etme Durumuna Yönelik Yüzdeler Dağılımları

Göç etme durumu	Yüzde (%)
Evet	28,4
Hayır	71,6
Toplam	100,0

Katılımcıların %71,6'sının daha öncesinde ailesinden ya da yakınlarından ABD'ye göç eden birilerinin olmadığını belirtirken %28,4'ü daha öncesinde ailesinden ya da yakınlarından ABD'ye göç edenlerin olduğunu ifade etmektedir. Bu durum özellikle ulus aşırı göç bağlamında değerlendirildiğinde oldukça dikkat çekici bir bulgudur. Çünkü ulus aşırı göçlerde en çok akraba veya tanıdık aracılığıyla kurulan sosyal sermaye ve bağlantılar göç etme sürecini etkileyen en önemli etkenler arasında yer almaktadır.⁷

Etkileşim: Türklerle ve Amerikalılarla Olan İlişki Düzeyi

Tablo 3

Katılımcıların Amerikalılarla Diyalog Kurma Düzeyine Yönelik Yüzdeler Dağılımları

Amerikalılarla diyalog düzeyi	Yüzde (%)
Zorunluluktan kaynaklanan durumlardan dolayı mecburen görüşüyorum	4,7
Aile dostumuz Amerikalılarla ailece sık sık görüşüyoruz	18,1
Ara sıra görüştüğüm Amerikalı arkadaşlarım var	58,8
Sadece Amerikalı arkadaşlarım var, onlarla görüşüyorum	15,1
Amerikalı hiç kimse ile görüşmüyorum, arkadaşım da yok	3,3
Toplam	100,0

“Amerikalılarla diyalogunuz hangi düzeydedir?” sorusuna katılımcıların %58,8’i Amerikalı arkadaşlarım var, %15,1’i sadece Amerikalı arkadaşlarım var onlarla görüşüyorum, %18,1 Amerikalılarla ailecek sık sık görüşüyoruz, %4,7’si zorunluluktan kaynaklanan durumlardan dolayı mecburen görüşüyorum şeklinde karşılık verirken %3,3’ünün ise Amerikalı hiç kimse ile görüşmüyorum, arkadaşım da yok şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bulgulardan da açıkça anlaşılacağı üzere katılımcıların Amerikan ana akım toplumuna entegre olmaya istekli oldukları ve kendi içlerine kapalı bir sosyal-kültürel yapıya sahip olmadıkları görülmektedir.

Amerikalı Türklerde Dil Becerileri ve Kullanımı

Göçmenler için göç edilen ülkenin ana akım toplumuna entegre olunabilmesi için en önemli faktörler arasında dil yeterliliği gelmekte olup, hem özel hem de kamusal alanda dil kullanım tercihi önemli bir gösterge olarak ifade edilmektedir (Çolak Bostancı).

Tablo 4

Katılımcıların Amerika’da İletişim Dili Tercihlerine Yönelik Yüzdeler Dağılımları

Yüzde (%)	Türkçe	Türkçe ve İngilizce eşit düzeyde	İngilizce	Toplam
Türk arkadaşlarla kullanılan iletişim dili	79,2	19,4	1,4	100,0
Evde kullanılan iletişim dili	64,5	30,0	5,5	100,0

Katılımcıların Türk arkadaşlarıyla iletişim sürecinde %79,2’si Türkçe, %19,4’ünün ise Türkçe ve İngilizceyi eşit düzeyde kullanmayı tercih ettiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Bu durum katılımcıların kendi kültürel gruplarıyla ve özel yaşam alanlarında Türk kimlik ve aidiyetine bağlı olarak kültürel kimliklerini daha baskın olarak yaşamayı tercih ettiklerini göstermektedir. Katılımcıların ağırlıklı olarak evlerinde %70,5’i Türkçe, %30,0’i İngilizce ve %7,3’ünün ise Türkçe ve İngilizceyi eşit düzeyde kullandıkları görülmektedir. Bu durum katılımcıları özel yaşam alanlarında daha çok kendi ana dillerini kullanarak kültürel kimliklerini sürdürmeyi tercih ettiklerini göstermektedir.

Tablo 5

Katılımcıların Amerika'da Kalma Yılına Göre Dil Kullanım Becerilerine Yönelik Ki Kare Testi Sonuçları

Amerika ikamet etme yılı		İngilizce konuşabilme düzeyi			
		Mükemmel	İyi	Orta	Total
21-daha uzun	N	55	94	54	203
	%	27,1%	46,3%	26,6%	100,0%
10-20	N	29	29	11	69
	%	42,0%	42,0%	15,9%	100,0%
1-9	N	18	7	2	27
	%	66,7%	25,9%	7,4%	100,0%
Toplam	N	102	130	67	299
	%	34,1%	43,5%	22,4%	100,0%

= 14,864 sd =2 p = ,002

Katılımcıların Amerika'da kalma durumlarına göre dil kullanım becerilerine yönelik Ki Kare Testi sonuçlarına göre kalma süresi ile dil kullanım becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlenmektedir. ($p < 0,05$) Kalma süresi yükseldikçe kullanım becerilerinin artması Amerikan ana akım toplumuna “yapısal asimilasyonun” (Gordon Teorisi) gerçekleşmesinde “kalma süresinin” önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Bu bulgular katılımcıların eğitim düzeyleri ve ABD’ye gelme nedenlerinin en çok eğitim amaçlı olduğu göz önünde bulundurulduğunda oldukça anlamlıdır. Çünkü göçmenlerin göç ettikleri yeni mekânın kamusal alanlarında yoğunluklu olarak bulunma ve kamusal hizmetlerin içerisinden geçme süreci yerel dili kullanma becerisini ve gayretini olumlu ölçüde etkileyecektir.⁸

Tablo 6

Katılımcıların Eşlerinin Asıl Ülkesine Göre Dil Kullanım Becerilerine Yönelik Ki Kare Testi Sonuçları

Eşlerin asli ülkesi		İngilizce konuşma düzeyi			Total
		Mükemmel	İyi	Orta	
Amerika	N	44	81	40	165
	%	26,7%	49,1%	24,2%	100,0%
Türkiye	N	35	20	9	64
	%	55,6%	31,7%	12,7%	100,0%
Toplam	N	79	101	49	229
	%	34,6%	44,3%	21,1%	100,0%

= 16,964sd =2 p = ,003

Katılımcıların eşlerinin asıl ülkesine göre dil kullanım becerilerine yönelik Ki Kare Testi sonuçlarını incelediğimizde aralarında anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmektedir ($p < 0,05$). Eşlerinin Türk olması ana dilin Türkçe olmasından dolayı özel alanda Türkçe ağırlıklı bir dil kullanımını özendirilecektir. Bu durum bireylerin İngilizceyi kullanma becerilerini yavaşlatabilecektir. Ancak Türkçenin kalıcılığının ve kültürel örüntülerin devamlılığını sağlaması açısından önemlidir.

Amerikalı Türklerde Kimlik

Kimlik, bireyin kendi varoluşuna ve temel aidiyetlerine ilişkin bir altyapıyı içerisinde barındıran bir kavramdır. Bu bakımdan kimlik bir tanımlama/tanımlanma biçimi olarak kişinin aidiyet bağlarına gönderme yapmaktadır. Kimliğin değişken bir doğaya sahip olması bireyin karşılaştığı sosyal yapıların değişmesi, bireyin içerisine dahil olduğu sosyal gruplar arasında yaşanan geçişler kimliğin tekrar tekrar yeniden kurgulanmasını gerekli kılmaktadır.

Tablo 7

Katılımcıların Kendilerinin Birincil Kimlik Tercihlerine Dair Yüzdeler Dağılımları

Birincil kimlik	Yüzde (%)
Türk	31,4
Müslüman Türk	24,4
Müslüman	7,7
Amerikalı Türk	11,4
Amerikalı Müslüman Türk	4,7
Dünya vatandaşı	9,4
Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı	10,0
Amerikan vatandaşı	1,0
Toplam	100,0

Tablo 'da katılımcıların %31,4'ü Türk, %24,4'ü Müslüman Türk, %11,4'ü Amerikalı Türk, %10,4'ü Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı, %9,4'ü Dünya vatandaşı ve %7,7'sinin Müslüman olarak tanımladığı görülmektedir. Katılımcıların %4,7'sinin ise Amerikalı Müslüman Türk ve %1'inin ise Amerikan vatandaşı olarak tanımladığı görülmektedir. Elde edilen bu bulgular katılımcıların kendilerini çoğunlukla öz kimlik unsuru olan din, etnisite ve ulusal aidiyet unsurlarını ön planda tutarak tanımlamayı tercih ettiklerini göstermektedir. Diğer yandan katılımcıların toplamda %16,1 gibi bir oranda kendilerini ifade ederken "Amerikalı" olma kimliğini ifade etmeyi tercih

etseler de Müslüman ya da Türk olmayı kimlik bileşeni olarak benimstediklerini göstermektedir. Bu da katılımcıların “çifte aidiyet” geliştirdiklerini göstermektedir. Amerika'da yaşamakta olan Türkler arasında, bu verilerden hareketle, *dünya vatandaşı olma gibi* marjinalleşmeye dayalı kimlik tanımlamalarının ise çok fazla gelişmediği ifade edilebilir.

Sonuç itibarıyla katılımcıların vatan ve kimlik tanımlamalarından hareketle bireylerin Türk, Müslüman Türk, Müslüman, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, Amerikalı Türk gibi tanımlamalarında ulusal kimliğin (yani Türklüğün) göç sürecindeki safhaları ne olursa olsun göçmenler arasında durağan ve kolektif kimlik kurgusuna işaret etmediğini göstermektedir.⁹ Bu da kendisini Türk olarak tanımlayan bireyler arasında Türk kimliğini neyin oluşturduğuna dair iç tartışmanın olduğunu ima etmektedir.

Amerikan Algısı: Amerika'da Çokkültürlülüğün Boyutları

Göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde entegrasyon sürecini hızlandıran en önemli faktörler arasında göçmenlerin yerleşik halk ile olan deneyimleri, kamusal alanda kültürel farklılıkların yönetimine, yeni yerleşim alanına yönelik algısıyla birlikte göçmenlik deneyimlerini etkileyen pozitif/negatif ayrımcılığa maruz kalıp kalmama durumu yer almaktadır. Bundan dolayı araştırma kapsamında katılımcılara kamusal ve özel yaşam alanlarında Amerika'da çokkültürlülük deneyimlerini tespit edebileceğimiz temel sorulara yer verilmiştir.

Tablo 8

Katılımcıların Amerikalılara ve Amerika'ya Yönelik Değerlendirmeleri

	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Toplam
Amerikalılar güvenilir ve dürüstlerdir	16,4	21,8	61,8	100,0
Amerikan demokrasi ve sivil Hakları çok gelişmiştir	8,4	9,3	82,3	100,0
Amerika'da farklı din ve kültürler barış içinde bir arada yaşamaktadır	9,4	6,7	84,9	100,0
Amerika'da temel hak ve özgürlükler çok iyi sağlanıyor	6,3	6,1	87,6	100,0
Amerika farklı kültürlerle negatif ayrımcılık uygulayan bir ülkedir	62,2	9,0	28,8	100,0

Katılımcıların “Amerikalılar sözlerine güvenilir dürüst insanlardır” ifadesine %16,4’ü katılmıyorum, %61,8’i katılıyorum ve %21,8’i ise fikrim yok şeklinde değerlendirdikleri görülmektedir. Bu bulgularda katılımcıların Amerikalılara yönelik olumlu bir yargının var olduğunu göstermektedir. “Amerikalılar dini inançlarına bağlı insanlardır” ifadesine %14,6’sı katılmıyorum, %62,4’ü katılıyorum ve %23,0’nın ise fikrim yok şeklinde değerlendirdikleri görülmektedir. Katılımcıların “Amerikan demokrasisi ve sivil hakları çok gelişmiştir” ifadesine %8,4’ü katılmıyorum, %82,3’ü katılıyorum ve %9,3’ü ise fikrim yok şeklinde değerlendirdikleri görülmektedir. “Amerika’da farklı din ve kültürler barış içinde bir arada yaşamaktadır” ifadesini ise %9,4’ü katılmıyorum, %84,9’u katılıyorum ve %6,7’si ise fikrim yok şeklinde değerlendirdikleri görülmektedir. Katılımcıların “Burada temel hak ve özgürlükler çok iyi sağlanıyor” ifadesine %6,3 katılmıyorum, %87,6’sı katılıyorum ve %6,1’i ise fikrim yok şeklinde değerlendirdikleri görülmektedir. Tablodaki bulgular incelendiğinde “ABD farklı kültürlere negatif ayrımcılık uygulayan bir ülkedir” yargısına katılıyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %52,8’inin katılmıyorum, %21,1’i katılıyorum, %9,4’ünün kesinlikle katılmıyorum, %9,0’ı fikrim yok, %7,7’si ise kesinlikle katılıyorum şeklinde değerlendirdikleri görülmektedir. Genel olarak katılımcıların %62,2 gibi büyük çoğunluğunun ABD’nin farklı kültürlere yönelik negatif ayrımcılık uygulamadığı yönünde kanaatinin olduğu görülmektedir.

Katılımcıların genel olarak ifadelerine bakıldığında Amerika’da farklılık içinde barış, demokrasi içinde yaşandığına yönelik algının olumlu yönde olduğu açıkça görülmektedir. Bu algı kuşkusuz, katılımcıların Amerika’daki farklılık içinde bir arada yaşama deneyimini olumlu yönde etkileyerek pozitif bir entegrasyon sürecinin de yaşanmasına neden olunabileceğini göstermektedir. Zira genel olarak göçmenler için yabancı bir kimliğe ve kültüre sahip olmak bu bağlamda toplumsal görünürlük kazanmak diğer birçok sorunun da ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu bakımdan Amerikalı Türklerin eğitim seviyelerinin, ekonomik durumlarının ve sosyal statülerinin yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda onların Amerika’ya yönelik olumlu algı ve deneyimleri nedeniyle Amerikan ana akım toplumuna entegre olma konusunda sorun yaşamadıklarını ifade edebiliriz.

Tablo 9

Katılımcıların Amerikan Toplumunun En Beğendikleri Özelliklerine Dair Yüzdeler Dağılımları

Amerikan toplumunun en beğenilen özelliği	Yüzde (%)
Dürüstlükleri	13,6
Son derece kibar ve sevecen olmaları	6,4
İş konusunda adam kayırmamaları	8,7
Hak ve özgürlüklere saygılı olmaları	53,5
Dini inanç ve değerlere saygılı olmaları	11,7
Diğer	6,0
Toplam	100,0

Katılımcıların “Amerikan toplumunun en beğendiğiniz özelliği nedir?” soruna %53,5’i hak ve özgürlüklere saygılı olmaları, %13,6’sı dürüstlükleri son derece kibar ve sevecen olmaları, %11,7’si dini inanç ve değerlere saygılı olmaları, %8,7’si iş konusunda adam kayırmamaları, %6,4’ü son derece kibar ve sevecen olmaları yönünde cevap verdikleri görülmektedir. Bu bulgular ağırlıklı olarak katılımcıların ABD’yi “farklılıklara saygılı ülke” olarak tanımlamasıyla eş değer bir değerlendirmeyi içerdiğini göstermektedir. Bu değerlendirme kuşkusuz katılımcıların kendilerini Amerika’da yabancı ya da öteki olarak hissetme durumunu etkileyebileceği gibi ana akım topluma entegre olma isteklerini de etkileyen en önemli faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Yukarıdaki bulgular bağlamında değerlendirdiğimizde Amerika’nın kamusal ve özel alanda uyguladığı çokkültürlülük politikalarının önemli ölçüde etkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 10

Katılımcıların Eş Durumuna Göre Farklı Din ve Kültürlere Saygı Açısından Daha İyi Durumda Gördükleri Ülkelere Yönelik Ki- Kare Testi Sonuçları

		Farklı din ve kültürlere saygı açısından daha iyi durumda gördükleri ülke				Total
		Türkiye	ABD	Her ikisi de iyi	Her ikisi de kötü	
Türkiye	N	17	107	26	15	165
	%	10,4%	65,0%	15,3%	9,2%	100,0%
Amerika	N	8	38	16	2	64
	%	12,7%	58,7%	25,4%	3,2%	100,0%
Toplam	N	25	143	41	17	229
	%	11,1%	63,3%	18,1%	7,5%	100,0%

= 5,226 sd =2 p = ,015

Katılımcıların eşlerinin köken ülkelerine göre farklı din ve kültürlere saygı açısından daha iyi durumda gördükleri ülke arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,02$). Bu durumda ülkelerin farklılıkla bir arada yaşama deneyimi ve bu konu ile ilgili görüşlerini etkileyen faktörün evlilik tipi/deneyimi olmasından daha çok kamusal alanda yaşanan deneyimlerin etkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 11

Katılımcıların Amerika’da Bulunma Yılına Göre Amerika’nın “Çokkültürlülük ve Demokrasi Algısı Ölçeğinden” Elde Edilen Bulguların Ki- Kare Testi Sonuçları

		Amerikanın “Çokkültürlülük ve Demokrasi Algısı ölçeği”			Total
		Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
21-daha uzun	N	39	51	113	203
	%	19,6%	25,6%	54,8%	100,0%
10-20	N	9	10	51	70
	%	13,0%	14,5%	72,5%	100,0%
1-9	N	1	2	23	26
	%	3,8%	7,7%	88,5%	100,0%
Toplam	N	49	63	182	294
	%	16,7%	21,4%	61,9%	100,0%

= 15,449 sd =3 p = ,003

Katılımcıların Amerika’nın sivil hak ve özgürlüklere, farklı kültürel ve dini gruplara yönelik saygılı ve demokratik bir ülke olup olmadığına dair soruları içeren “Çokkültürlülük ve Demokrasi Algısı ölçeği”nden elde edilen bulguların katılımcıların Amerika’da kalma yılına göre değerlendirmeye alındığında aralarında anlamlı bir ilişki ($p<,05$) olduğu gözlenmektedir. Elde edilen bulgulardan açıkça görüldüğü üzere Amerika’da kalma yılının süresi Amerika’nın çokkültürlü ve demokratik bir ülke olma durumuna yönelik algı düzeyini olumlu yönde etkilemektedir. Bu algı düzeyinin artması kamusal alanda yaşanan deneyim ve gözlemlerinde katılımcıların herhangi bir şekilde olumsuz ayrımcılık ya da önyargıya dayalı bir deneyim yaşama sürecinin zamanla ortadan kalktığını göstermektedir. Bu durum kuşkusuz Gordon’un asimilasyon teorisi bağlamında ele alındığında *yapısal asimilasyon* sürecinin gerçekleşmesiyle zaman içerisinde *kabullenilmiş hal ve davranış* asimilasyonu sürecinin gerçekleştiğini göstermektedir.

Amerikan Ana Akım Toplumuyla Bütünleşme

Uyum az ya da çok, yeterli ya da yetersiz bütün göçmenlerin tecrübe ettiği bir süreçtir ve genellikle kültürleşme süreciyle ilişkilidir. Günümüzde göçmenlerin uyumu adına ülkeler birbirinden farklı politikalar izlemektedir. Amerika'daki göçmen politikası ise geçmişte asimilasyona dayalı olan günümüzde ise bir entegrasyon politikası olarak nitelendirilmektedir. Çalışmanın ilgili kısmında da belirtildiği gibi bu entegrasyon politikasının en temel özelliği, entegrasyonun karşılıklı işleyen bir süreç olarak kabul edilmesi; etnik ve kültürel kökeni ne olursa olsun eşitlik ilkesinin toplumun her alanında tesis edilmesidir. Katılımcılardan elde edilen bulgular Amerika'daki çokkültürcü politikaların, özellikle devlet desteğiyle kuvvetlendirilen kültürel farklılıkların korunmasına ilişkin uygulamaların günümüzde işlevselliğini koruduğunu göstermektedir.

Tablo 12

Katılımcıların Amerikan Toplumuna Bütünleşmelerinin Niteliğiyle İlgili Görüşüne Yönelik Yüzde Dağılımları

	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Toplam
Türklerin Amerika'da topluma uyum göstermeleri ya da entegre olmaları Türk kültüründen vazgeçmeleri ile mümkündür	85,0	4,0	11,0	100,0
İçinde yaşanan topluma entegre olmak için insanın kendi değerlerinden vazgeçmesi gerekmez	89,2	1,7	9,1	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların “Türklerin Amerika'da topluma uyum göstermeleri ya da entegre olmaları Türk kültüründen vazgeçmeleri ile mümkündür” düşüncesine katılır mısınız?” sorusuna katılımcıların %85'inin katılmıyorum, %11'inin katılıyorum, %4'ü fikrim yok, şeklinde değerlendirmede buldukları görülmektedir. Elde edilen bulgular genel olarak katılımcıların %85 gibi büyük bir çoğunluğunun “Türklerin Amerika'da topluma uyum göstermeleri ya da entegre olmaları Türk kültüründen vazgeçmeleri ile mümkündür” ifadesine katılmadıklarını göstermektedir. Bu bulgu bir önceki bölümde ifade edilen Amerika'ya yönelik çokkültürlülük algısından elde edilen bulgularla birlikte ele alındığında Amerika'nın

farklı kültürel, dini gruplara yönelik saygılı bir ülke olmasına yönelik olumlu algının bir yansıması olduğunu ifade edebiliriz. “İçinde yaşanan topluma entegre olmak için insanın kendi değerlerinden vazgeçmesi gerekmez” düşüncesine katılımcıların %89,2’si katılıyor, %9,1’i katılmıyor, %1,7’si fikrim yok şeklinde görüşlerini belirttikleri görülmektedir. Sonuç olarak bir önceki ifadeye yönelik elde edilen bulgularla birlikte değerlendirildiğinde katılımcıların öz değer ve kültürlerine bağlı olarak da Amerikan toplumuyla bir arada yaşayabileceklerini düşündüklerini göstermektedir. Katılımcıların değerlendirmeleri *demokratik* çokkültürlülük (Taylor) tanımlamasıyla örtüşmektedir. Zira Taylor (42)’da bireylerin bir yandan yurttaş olarak saygınlığının kabul edildiğini görürken, diğer yandan da belli bir tarihsel ortaklaşmaya üye olmasından ileri gelen otantikliğinin de tanındığını bilmek istediklerini vurgulamaktadır.

Aynadan Bakmak: Amerikalı Türklerle Göre Türkler ve Farklılıklarla Birlikte Yaşama Deneyimi

Göçmen toplulukların kendilerini ana akım toplum karşısında konumlandırması kuşkusuz entegrasyon düzeyiyle alakalı bir süreçtir. Bu bağlamda göçmen bir Amerikalı Türkün ana akım toplum içerisinde kendi kimliğinin ve kültürünün etkisini değerlendirmesi kuşkusuz ana akım toplum içerisindeki ilişki düzeyini de yansıtacaktır.

Tablo 13

Katılımcıların “Türklerin ABD’ye Hangi Noktalarda Olumsuz Etkileri Olduğunu Düşünüyorsunuz?” Sorusuna 1. Derecede Önem Verdikleri Cevaplara Yönelik Yüzdeler Dağılımları

Türklerin ABD’ye hangi noktalarda olumsuz etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?	Yüzde (%)
Kendi içlerine kapanıyor, uyum sağlama çabası göstermiyorlar	20,0
İş hayatına katılmada yeterince istekli davranmıyorlar	5,3
Dil sorunlarını aşmada istekli davranmıyorlar	30,0
Ülkenin kurallarına uymuyorlar	5,7
Olumsuz etkileri yok	45,2
Diğer	1,7
Toplam	100,0

Tablodaki bulgular incelendiğinde katılımcıların “Türklerin ABD’ye hangi

noktalarda olumsuz etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna katılımcıların %45,2’si olumsuz etkileri yok, %30,0’i Dil sorunlarını aşmada istekli davranmıyorlar, %20,0’i kendi içlerine kapanıyor, uyum sağlama çabası göstermiyorlar, %5,7’si ülkenin kurallarına uymuyorlar, %5,3’ü iş hayatına katılmada yeterince istekli davranmıyorlar, %1,7’sinin ise diğer yönünde değerlendirmede buldukları görülmektedir. Elde edilen bulgularda ağırlıklı olarak genel yargının “olumsuz bir durumun” olmadığı yönünde evrilsede özellikle “ana akım toplumu temsil eden dil öğrenme isteğinin” olmaması yönündeki değerlendirmeleri özellikle kültürlerarası iletişimi ve entegrasyonu etkileyen önemli bir bulgu olduğunu belirtiriz.

Tablo 14

Katılımcıların Farklılıkla Birlikte Yaşama Deneyimi ve İsteğine Yönelik Yüzdelerlik Dağılımları

	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Toplam
Mümkün olsaydı farklı toplumlardan insanların olduğu bir ülkede yaşamak istemezdim	80,2	7,7	12,1	100,0
Değişik millet ve kültürlerden insanlarla yaşamak bana büyük bir keyif vermektedir	10,1	11,0	78,9	100,0

Katılımcıların “Mümkün olsaydı farklı toplumlardan insanların olduğu bir ülkede yaşamak istemezdim” ifadesine %80,2’si katılmıyorum, %7,7’si fikrim yok ve %12,1’i ise katılıyorum şeklinde değerlendirdikleri görülmektedir. “Değişik millet ve kültürlerden insanlarla yaşamak bana büyük bir keyif vermektedir” ifadesine %10,1’i katılmıyorum, %11,0’i fikrim yok ve %78,9’u ise katılıyorum şeklinde değerlendirdikleri görülmektedir. Katılımcılardan elde edilen bu bulgular Amerikan ana akım toplumunun etno-kültürel çeşitliliği göz önünde bulundurularak değerlendirmeye aldığımızda, farklılıklarla bir arada yaşama deneyiminin olumlu yönde gelişmesinde sosyal temas ve farklı olanı tanıyabilme olasılığının artmasının önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Amerikalı Türklerde Sosyal Mesafe Düzeyi

Sosyal mesafe, farklılıkla bir arada yaşama deneyimini en yalın düzeyde ifade eden önemli sosyolojik kavramlar arasında yer almaktadır. Bogardus tarafından geliştirilen sosyal mesafe ölçeği özel ve kamusal alanda farklı etnik ve ırk gruplarının iletişime geçme isteğini analiz ederek ön yargının ne düzeyde ve hangi konular bağlamında açığa çıktığını göstermektedir. Bu bağlamda çalışmanın temel konusu göz önünde bulundurularak katılımcılara özellikle “evlilik” ölçütü bağlamında sorular yöneltilerek Gordon’un asimilasyon düzeyleri kapsamında *kültürleşme* süreci tespit edilmek istenmiştir.

Tablo 15

Katılımcıların “Türk Kızlarının Amerikalı Erkeklerle Evliliğine Nasıl Bakıyorsunuz?” Sorusuna Yönelik Yüzdeler Dağılımları

	Asla onaylamıyorum	Beni ilgilendirmez	İslam dinini seçerse onaylıyorum	Hiçbir şart olmadan onaylarım	Toplam
Türk kızlarının Amerikalı erkeklerle evliliğine yönelik tutumları	16,1	50,5	16,7	16,7	100,0
Türk erkeklerinin Amerikalı kızlarla/kadınlarla evliliğine yönelik tutumları	14,4	53,5	12,4	19,7	100,0

Katılımcıların “Türk kızlarının Amerikalı erkeklerle evliliğine nasıl bakıyorsunuz?” sorusuna %50,5’i ilgilendirmez kendileri bilir, %16,7’si eğer erkek İslam dinini seçiyorsa onaylıyorum, %16,7’si hiçbir şart olmadan onaylarım, %16,1’i asla onaylamıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Katılımcıların “Türk erkeklerinin Amerikalı kızlarla/kadınlarla evliliğine nasıl bakıyorsunuz?” sorusuna %53,5’i ilgilendirmez kendileri bilir, %12,7’si eğer erkek İslam dinini seçiyorsa onaylıyorum, %19,7’si hiçbir şart olmadan onaylarım, %14,4’ü asla onaylamıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bu bulgulardan ağırlıklı olarak katılımcıların Amerikalı biriyle evlenilmesine karşı olmadıkları anlaşılmaktadır. Bu veri de Amerikalı Türklerin Amerikan ana akım toplumuyla sosyal bütünleşmeye oldukça eğilimli ve istekli olduklarını göstermektedir.

Tablo 16

Katılımcıların Eşlerinin Köken Ülkesine Göre “Türk Kızlarının Amerikalı Erkeklerle Evliliğine Nasıl Bakıyorsunuz?” Sorusuna Yönelik Ki Kare Testi Sonuçları

Eşlerin köken ülkesi		“Türk kızlarının Amerikalı erkeklerle evliliğine nasıl bakıyorsunuz?”			
		Asla onaylamıyorum	Beni ilgilendirmez, kendileri bilir	Eğer erkek İslam dinini seçerse onaylıyorum	Hiçbir şart olmadan onaylarım
Türkiye	N	31	85	29	20
	%	18,8%	51,5%	17,6%	12,1%
Amerika	N	8	30	6	18
	%	12,9%	48,4%	9,7%	29,0%
Total	N	39	115	35	38
	%	17,2%	50,7%	15,4%	16,7%

= 10,518 sd =3 p = ,015

Katılımcıların eşlerinin köken ülkelerine göre “Türk kızlarının Amerikalı erkeklerle evliliğine nasıl bakıyorsunuz?” sorusuna yönelik Ki Kare testi sonuçlarına göre aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda eşlerinin Amerikalı ya da Türkiyeli olma durumu katılımcıların kızlarını Amerikalı erkeklerle evlenmeye yönelik düşüncelerini etkilemediğini göstermektedir.

Tablo 17

Katılımcıların Eşlerinin Köken Ülkesine Göre “Türk Erkeklerinin Amerikalı Kızlarla/Kadınlarla Evliliğine Nasıl Bakıyorsunuz?” Sorusuna Yönelik Ki Kare Testi Sonuçları

Eşlerin Köken Ülkesi		“Türk erkeklerinin Amerikalı kızlarla/kadınlarla evliliğine nasıl bakıyorsunuz?”			
		Asla onaylamıyorum	Beni ilgilendirmez, kendileri bilir	Eğer kadın İslam dinini seçerse onaylıyorum	Hiçbir şart olmadan onaylarım
Türkiye	N	25	91	25	24
	%	15,2%	55,2%	15,2%	14,5%
Amerika	N	8	29	5	21
	%	12,7%	46,0%	7,9%	33,3%
Toplam	N	33	120	30	45
	%	14,5%	52,6%	13,2%	19,7%

= 10,518 sd =3 p = ,012

Katılımcıların eşlerinin köken ülkelerine göre “Türk erkeklerinin Amerikalı kızlarla/kadınlarla evliliğine nasıl bakıyorsunuz?” sorusuna yönelik ki-kare testi sonuçlarına göre aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda eşlerinin Amerikalı ya da Türkiyeli olma durumu katılımcıların erkek evlatlarının Amerikalı kadınlarla evlenmeye yönelik düşüncelerini etkilemediğini göstermektedir.

Uluslararası Bağlar: Medya Kullanımı

Gordon’a göre kültürel entegrasyon sürecini olumlu yönde besleyen en önemli faktörler arasında göçmenlerin ana akım toplumu temsil eden kitle iletişim araçlarını (yazılı veya görsel) kullanması yer almaktadır. Bu bağlamda katılımcılara Amerikan ve Türk televizyon programlarını izleme sıklığına dair temel sorular yöneltilmiştir.

Tablo 18

Katılımcıların Türk ve Amerikan Televizyonlarını Takip Etme Sıklıklarına Yönelik Yüzdeler Dağılımları

	Düzenli Olarak	Bazen	Hiç
Amerikan TV izleme sıklığı	54,2	45,8	0,0
Türk TV izleme sıklığı	28,4	45,5	26,1

Katılımcıların “Amerikan televizyonlarını ne sıklıkla takip ediyorsunuz?” sorusuna % 54,1’i düzenli olarak, % 45,8’i bazen takip ettikleri yönünde cevap verdikleri görülmektedir. Aynı zamanda katılımcıların “Türk Televizyonlarını ne sıklıkla takip ediyorsunuz?” sorusuna %45,5’i bazen takip ettiğini, % 28,4’ü düzenli olarak takip ettiği, % 26,1’i ise hiç takip etmediği yönünde cevap verdikleri görülmektedir. Kültürel kimlik aktarımında ve entegrasyonun sağlanmasında en önemli araçlardan birisinin televizyon olduğu göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların ağırlıklı olarak Türk televizyonu izlemeyi tercih etmemeleri Amerikan toplumuna entegre olma ya açık olduklarının göstergeleri arasında değerlendirilebilir.

Geri Dön(e)memek

Tablo 19

Katılımcıların “Geri Dönmeyi Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Yönelik Yüzdeler Dağılımları

Burada kaç yıl daha kalmayı düşünüyorsunuz	Yüzde (%)
Buradan maddi koşullarımı düzelttikten sonra dönmeyi planlıyorum	26,4
Emekli olduktan sonra döneceğim	14,4
Buradan dönmek o kadar kolay değil	25,1
Buradan dönmeyi düşünmüyorum	19,4
Diğer	14,7
Toplam	100,0

Katılımcıların “Burada kaç yıl daha kalmayı düşünüyorsunuz?” sorusuna %26,4’ü Buradan maddi koşullarımı düzelttikten sonra dönmeyi planlıyorum, %25,1’i buradan dönmek o kadar kolay değil, %19,4’ü buradan dönmeyi düşünmüyorum, %14,4’ü emekli olduktan sonra döneceğim, %14,7’si ise diğer olarak cevap verdikleri görülmektedir. Bu bulgular katılımcıların ağırlıklı olarak asli vatan olarak gördükleri Türkiye’ye geri dönmeye istekleri olduğunu ancak maddi imkanlar nedeniyle bu sürecin ertelendiğini göstermektedir.

Tablo 20

Eşinin Ülkesine Göre Türkiye’ye Kesin Dönüş Yapmayı Düşünmelerine İlişkin Görüşler- Ki Kare Testi Sonuçları

Eşlerinin köken ülkesi	Türkiye’ye Kesin Dönüş Yapmayı Düşünmeleri				
	Evet	Hayır	İleride düşünebilirim	Toplam	
Türkiye	N	67	26	73	166
	%	40,9	15,2	43,9	100,0
Amerika	N	15	22	26	63
	%	23,8	34,9	41,3	100,0
Toplam	N	82	48	99	229
	%	36,1	20,7	43,2	100,0

= 12,245 sd = 2 p = ,002

Eşinin asli ülkesi Türkiye olan katılımcıların %40,9’u ya evet ya da %43,9’luk kısmı ise ileride düşünebileceği yönünde ifadelerde bulunmuşlardır. Dolayısıyla geri dönme isteğini belirleyen önemli bir ölçüt olduğunu belirtebiliriz. Yapılan Ki Kare testi sonuçları kapsamında da eşinin asli

ülkesine göre bireylerin Türkiye’ye kesin dönüş yapmayı düşünmelerine ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur ($p < ,005$). Tablo 19 ve 20’den elde edilen veriler doğrultusunda ekonomik odaklı ele alınan göç teorilerin belirttiğinin aksine geriye göç sadece birtakım rasyonel-ekonomik tercihler/hesaplamalar doğrultusunda gerçekleşmemektedir. Türkiye’ye geriye dönmeyi düşünen kişiler için belli bir ekonomik birikim sağlanması sadece önemli bir aşamadır. Nitekim, geriye dönüşü isteyenlerin özellikle eşlerinin Türk olanlarda yoğunlaşması, onların aile ve sosyal çevrelerine, kendi ana dil ve kültürüne dahil olarak yaşayabilme arzusunu yansıtmaktadır.

Sonuç

Türkiye’den 1960’lı yıllardan itibaren Avrupa ülkelerine yönelik göç süreci akademik yazın alanında önemli araştırma konuları arasında yer aldığı görülmektedir. Bu göçlerin ağırlıklı olarak ekonomi temelli iten-çeken faktörler bağlamında gerçekleştiği ifade edilmektedir (Castles ve Miller, Abadan-Unat, Kaya ve Şahin, Saatçi). Ancak bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular, Avrupa ülkelerine ekonomik temelli yapılan göçlerin aksine, katılımcıların ABD’yi özellikle eğitim süreçlerini devam ettirmek için gelmeyi tercih ettiklerini ABD’nin sosyal-kültürel koşullarından etkilediklerini göstermektedir. Göçmenlerin Türkiye’den Almanya, Fransa ve Danimarka gibi ülkelere göç etme biçimiyle katılımcıların ABD’ye göç etme biçimine yönelik elde edilen bulgular karşılaştırıldığında sadece göç etme nedenlerinde değil Amerika’ya göç etme biçimlerinde de farklılık olduğu açığa çıkmaktadır. Bilindiği üzere Türkiye’den Avrupa ülkelerine yönelik göç etme biçimini belirleyen en önemli faktör akraba veya tanıdık aracılığıyla kurulan sosyal sermayeye dayalı gelişen bağlantılardır. Ancak katılımcıların elde edilen bulgularda ağırlıklı olarak göç etme sürecinde herhangi bir akraba ya da tanıdığı etkisinin/yardımlarının olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu durum kuşkusuz, katılımcıların Amerika’ya geliş nedenlerinin eğitim süreçlerini devam ettirmek faktörüyle düşünüldüğünde oldukça anlamlıdır.

Türklerin kimlik ve aidiyet algıları ekseninde gerçekleştirilen bu çalışma, Amerikalı Türk göçmenlerin süreç içerisinde belli başlı kimlik değişimleri yaşadığını ve bu değişimin çoğul kimlikler ekseninde şekillendiğini gös-

termektedir. Aynı şekilde aidiyet duygularının da çift taraflı bir gelişim gösterdiği ifade edilmelidir. Elde edilen bulgular katılımcıların kendilerini çoğunlukla öz kimliklerine bağlı olarak tanımladıkları ve ulusal ve dini kimliklerini ön planda tutarak tanımlamayı tercih ettiklerini göstermektedir. Diğer yandan katılımcıların toplamda %16,1 gibi bir oranda kendilerini ifade ederken “Amerikalı” olma kimliğini ifade etmeyi tercih etseler de Müslüman ya da Türk olmayı alt kimlik olarak benimsedikleri de görülmektedir. Bu da katılımcıların “çifte aidiyet” geliştirdiklerini göstermektedir. Amerikalı Türkler arasında, bu verilerden hareketle, *dünya vatandaşı olma gibi* marjinalleşmeye dayalı kimlik tanımlamalarının ise çok fazla gelişmediği ifade edilebilir. Bunun en önemli nedenleri arasında elbette Amerika'da uygulanmaya özen gösterilen çokkültürlülük politikalarıdır. Bilindiği üzere “Amerika'da tipik olarak *birakınız yapsınlar* (laissez-faire) yaklaşımında, kültürel farklılık ve etnik cemaatlerin varlığı kabul edilir, ancak sosyal adaleti ya da etnik kültürlerin devamını sağlamak devletin görevi olarak görülmemektedir” (Castles ve Miller 364). Bundan dolayıdır ki her ne kadar küreselleşme çoğul kimliklere ve ulus aşırı aidiyetlere yol açsa da Amerikan halkının farklılık ile bir arada yaşama deneyimi Türk göçmenler özelinde böylesi bir etkinin doğmasını engellemiştir. Aynı zamanda katılımcıların kendilerini ifade etme biçimleriyle birlikte Amerikan ana akım toplumu ile ilgili sosyal mesafe düzeylerine (arkadaşlık bağı, evlilik) bakıldığında Amerika'daki Türk göçmenlerin etnik kimlik ve grup aidiyeti bilincini “simgesel kimlik” (Waters, Alba) olarak okuyabiliriz. Başka bir ifadeyle Amerika'da yaşayan Türk göçmenlerin kimlik tercihleri “kendi bireysel kimliklerini ortaya koymak ve köken topluluğuna ait dayanışmaya ve köken topluluğa yönelik bağına muhafaza etme” (Waters 53) ihtiyacının bir yansımasıdır.

Katılımcılardan “Amerika Algısı, Çokkültürlülük ve Demokrasi Ölçeği”nden elde edilen veriler kapsamında ABD'nin bir göçmen ülkesi olarak farklılıkları kabul eden bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda göç olgusu dikkate alındığında bu durum, entegrasyonun daha yüksek düzeyde ve süratle gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Özellikle ilk dönemlerde başlayıp zamanla çok daha hızlı bir şekilde gerçekleşen kültürleşme, Amerika'da yaşayan Türk göçmenler için de gözlenen önemli bir olgudur.

Araştırma sonuçlarına göre Türk göçmenlerin Amerikan ana akım toplumuna zaman geçtikçe entegre olma düzeyinin ve farklılıkla barış içerisinde yaşama deneyimlerinin olumlu yönde ilerlediği yönündedir. Türklerin özel alanlarda kendi öz kimliklerini, dillerini ifade etmeye yönelik davranışları ağırlıklı olsa da kamusal alanda Amerikan ana akım toplumunun temel kültürel dokusuna yönelik davranış pratikleri sergilemeye meyilli oldukları görülmektedir. Özellikle katılımcıların bir yandan ABD'nin siyasi yapısına yönelik ilgi düzeylerinin sosyal organizasyona katılma düzeylerinin yüksek tutmaları ABD'ye aidiyet bağını oluşturacak ağ kurmaya çalıştıklarını, ancak bu ağı *Türkiye kökenli* geliştirilmeye çalıştıklarını göstermektedir. Katılımcılar ABD'de kendilerini yeni göç ettikleri bölgeye aidiyet bağı geliştirirken Türkiye'ye yönelik aidiyet bağlarının yok olmadığını göstermektedir. Bu kapsamda elde edilen bulgular ABD'de uygulanan çokkültürlülük modelinin “yerleşimcilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir dizi sosyal politikayı kapsayan bir kombinasyon” (Castles ve Miller 367) sunduğunu göstermektedir. Çokkültürcülük anlayışı, her ne kadar içerisinde kültürel farklılıklara saygıyı barındırsa da öte yandan bu farklılıkları güçlendirdiği için izolasyonu ve zıtlıkları arttırmakla eleştirilmektedir. Bu bağlamda katılımcıların Türklerin %30,0'unun dil sorunlarını aşmada istekli davranmadıkları, %20,0'sinin ise kendi içlerine kapanıyor, uyum sağlama çabası göstermediklerinden dolayı Amerikan toplumunun birliğine tehdit oluşturduğuna yönelik değerlendirmeleri dikkat çekicidir. Sonuç itibarıyla Parekh (283)'in dikkat çektiği gibi “çokkültürlü biçimde oluşturulmuş bir ortak kültürün gelişmesini kolaylaştırmak için hem özel hem de halk yaşamlarında kültürlerarası etkileşimi cesaretlendirmek gerektiği” açıktır. Diğer yandan çokkültürlü toplumlar içerisinde tanınma ve tanıtma politikaları göçmenler açısından oldukça önemli bir stratejidir. Elde edilen bulgular Amerikalı Türk göçmenlerin Amerika'nın çokkültürlülük politikalarından olumlu şekilde faydalandığını ve bu süreci yaşarken *denge eğilimi* içerisinde olduklarını göstermektedir. Schnapper (283) çarpıcı bir şekilde ifade ettiği gibi “kültürel asimilasyonun, grupların *American way of life*'a katılımının etnisitenin sonunu getirmeyebileceği” gerçeğinin her zaman göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Gordon'un asimilasyon teorisine göre grup dışı evlilik ve göç edilen ülke-

de bulunma süresi asimilasyon aşamalarının gerçekleşmesi için en önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda çalışmada katılımcıların eşlerinin köken ülkesi ve Amerika'da bulunma süreleri bağlamında Ki Kere Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre Amerikalı Türklerin Amerikan ana akım toplumuna entegre olma sürecinde önemli düzeyde farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Örneğin katılımcıların eşlerinin köken ülkesine göre İngilizce konuşma becerisi ve sıklığı, Amerikan ana akım toplumuna entegre olma düzeyi ve geri dönme isteği anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Bilindiği üzere Gordon'un asimilasyon teorisinde farklı kültürel grupların evlenmesi süreciyle gerçekleşen *karışım* olarak ifade edilen süreç, *kültürleşme* sürecini dolayısıyla da ana akım toplumun *kültürel ve davranışsal pratiklerine* doğru evrilme sürecini hızlandıran önemli bir faktör olarak karşımıza çıkması beklenmelidir. Ancak elde edilen bulgular bireylerin *yapısal düzeyde bir asimilasyon sürecine dahil oldukları* ancak özellikle özel alanlarında *kültürel ve davranış asimilasyon* düzeyinin oldukça düşük düzeyde gerçekleştiğini göstermektedir. Bunun en önemli nedenleri arasında katılımcıların eğitim düzeylerinin yüksek olduğu ve Amerika'ya gelme amaçlarının eğitim düzeylerini yükseltmek olduğu göz önünde bulundurarak değerlendirmeye aldığımızda daha anlamlı sonuçlara ulaşmak mümkündür. Çünkü göçmenlerin "eğitim düzeyleri yükseldikçe, iletişim ve ulaşım araçlarının günümüzdeki hızliliği ile bağlarını sürdürmeleriyle "Amerikan ikilemi" daha çok artmakta ve kendilerini korumak için kendi toplumlarını oluşturma isteklerinin gündeme gelmeye başladığını görebilmekteyiz" (Şan ve Haşlak 51).

Amerikan ana akım toplumuna yönelik entegre olma düzeyini önemli derecede etkileyen diğer bir faktör de göç edilen bölgede kalma süresidir. Amerika'da bulunma süresi uzadıkça Amerikan ana akım toplumunun sosyo-kültürel, gündelik yaşam pratiklerine doğru evrilme artmakla birlikte Amerikan ana akım toplumuna yönelik olumlu yönde gelişen çokkültürlük, demokrasi yönetimi algısı dikkat çekmektedir. Ayrıca Amerikalı Türklerin kültürlerarası iletişim düzeyinin orta düzeyde olmakla birlikte Amerikalılara yönelik sosyal mesafe düzeylerinin oldukça düşük olduğu açığa çıkmaktadır.

Tablo 21

Gordon’un Asimilasyon Sürecine Bağlı Olarak Amerikalı Türklerin ABD’ye Uyum Aşamaları ve Göstergeleri

Süreç ya da şart	Asimilasyon tipi veya aşaması	Gerçekleşme düzeyi
Yerli toplumun kültürel öğelerine doğru değişim	Kültürel veya davranışsal asimilasyon	Oldukça düşük düzeyde
Birinci grup bazında geniş çaplı yerli toplumun kliklerine ve kurumlarına giriş	Yapısal asimilasyon	Yüksek düzeyde gerçekleşme aşamasında
Geniş çaplı karışık evlenmeler	Evlilikle asimilasyon	Başlangıç aşamasında
Yerli topluma dayalı birliktelik anlayışının geliştirilmesi	Tanımlamaya dayalı asimilasyon	Oldukça yüksek düzeyde
Önyargıların kaybolması	Kabullenmiş hal asimilasyonu	Oldukça yüksek düzeyde
Ayrımcılığın yok olması	Kabullenmiş davranış asimilasyonu	Oldukça yüksek düzeyde
Güç ve değer çatışmalarının yok olması	Yurttaşlık asimilasyonu	Yurttaşlık asimilasyonun <i>denge eğilimi</i> göstererek gerçekleşme aşamasında

Sonuç olarak yukarıdaki tabloda gösterilmeye çalışıldığı üzere bu çalışma kapsamında katılımcılardan elde edilen bulgular, Amerikalı Türklerin Amerikan ana akımına yönelik çokkültürlülük algılarının olumlu yönde geliştiğini göstermektedir. Bu eğilimin Amerika’ya yönelik gelişen mekân-aidiyet ilişkisini de olumlu yönde etkilediğini ifade edebiliriz. Amerika’da yaşayan Türklerin büyük çoğunluğunun kültürel, dini değerlerini muhafaza ederek Amerikan toplumuyla bir arada yaşama eğilimi içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Amerika’da yaşayan Türklerin marjinalleşme eğilimleri oldukça az olduğu ve dili aktif bir şekilde kullanma zorluğu nedeniyle Amerikalılar ile kültürlerarası iletişimin orta düzeyde gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak bireylerin Gordon’un asimilasyonun boyutlarını gösteren temel süreçlerde Amerikalı Türklerin durumunu ele aldığımızda asimilasyon sürecinin tam olarak gerçekleştiğini ifade edemeyiz. Amerikalı Türklerin

Berry'nin ifade etmiş olduğu gibi entegrasyon sürecini yaşadıklarını ifade edebiliriz. Çünkü Berry (10)'ye göre göçmenlerde “köken kültür ve diğer kültürlerle etkileşim varsa, köken kültürü koruma ve diğer yandan da büyük sosyal ağın bir parçası olmaya çalışılıyorsa entegrasyondan” bahsedilebilir. Çalışmadan elde edilen bulgularda açıkça görüldüğü üzere bireyler için kendi köken kültürlerini korumak önemli bir değerken aynı zamanda ana akım toplumun bir parçası olma eğilimlerini de ifade etmektedirler. Diğer yandan bir göçmen grubu için asimilasyon seviyesi eğitim, gelir, ikamet ve kültürel gibi etmenler ile yakın bir şekilde ilişkilidir. Başka bir deyişle yüksek eğitim ve gelir, ev sahibi ülkede kalma süresinin uzunluğu, kültürel benzerlikler ve dağınık yerleşim durumu gibi etmenler asimilasyonu sağlayıcı temel belirleyenler olarak ortaya çıkmaktadır. Öte yandan asimilasyon sürecinin işleminde ırk/etnisite, din ve dil büyük bir engel olarak karşımıza çıkabilir. Nitekim *bölümlenmiş asimilasyon* olarak bilinen perspektif ev sahibi toplumdaki yapısal değişimlerin ve göçmen gruplar arasındaki sosyo-ekonomik ve etnik farklılıklar, asimilasyon yolunun herkes için aynı olmayacağını ortaya koymaktadır (Saatçi 104). Göçmenlik deneyiminin, yaşam koşulları ve tarzlarının nesnel bakımdan artan ölçüde homojenleşmesinin, etnik aidiyeti ya da özdeşleşme duygusunu köreltmediği açığa çıkmaktadır. Genel olarak baktığımızda Amerikalı Türklerin *bölümlenmiş asimilasyon* süreci içerisinde olduklarını Amerikan *melting pot*¹⁰ içinde erimeye yönelik bir direnç gösterdiklerini ifade edebiliriz. Daha önce de açıkladığımız gibi günümüz dünyasında ve özellikle de ABD'de hakim olan entegrasyon modellerinde yaşanan çeşitlenme ve çoğulculuk, çokkültürlülük akımlarının Amerika'da da etkili olmaya başlamış olması, göçmenlerin Amerikan toplumuna dahil olmaları için eski kimliklerinden bütünüyle vazgeçmelerini bir zorunluluk olmaktan çıkarmış görünmektedir.

Açıklamalar

- 1 Asimilasyoncu ideoloji 1960'lı yıllardan itibaren eleştirilirken, ulus devletlerde var olan farklı etno-kültürel grupların, ulusal azınlıkların kalıcılığı ve değerleri gündeme getirilmeye başlamıştır. Ulus devletlerde “etnik canlanma” olarak nitelendirilen bu durumun en canlı örneğini ise Amerika Birleşik Devletleri oluşturmaktadır. Ancak bu etnik canlanma dönemi (ethnic revival) Amerika Birleşik Devletlerine özgü bir durum olarak kalmayarak Avustralya, Kanada ve Hollanda başta olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde yaygın olarak görülerek asimilasyoncu ideolojinin “etnik temizlikçi” yapısından vazgeçilmeye başlanmıştır (Doytcheva, Kymlicka, Taylor).

- 2 <http://amerikabulteni.com/2015/09/28/abdyce-son-50-yilda-59-milyon-gocmen-geldi/> Erişim tarihi: 20.10.2019
- 3 Çalışmada ilgili literatürde yer alan göç teorilerinin detaylı bir araştırmasına yer verebilmek çalışmanın amacı ve sınırlılıkları bağlamında mümkün değildir. Bu çalışmada ekonomik teori, tarihsel-yapısalcı ve göç sistemleri teorisiyle (bk. Castles ve Miller) Gordon'un Asimilasyon Süreçleri teorisindeki işlevsel olan olmayan yönlerin tartışılmaya sunulması hedeflenmektedir.
- 4 Sayıları çok fazla artırılmayacak şu çalışmalara atıfta bulunulabilir: Bilge, Barbara. Variation in Family and Organization in the Turkish Community of Southeast Michigan and Adjacent Canada. Wayne State Univesity, Dissertation, Detroit, Michigan, 1985; Saatci, Mustafa. Turkish Immigration in the United States: Historical and Cultural Origins. State University of New York, 2003; Angin, Zeynep. Diasporas of Differences: Turkish Communities in Germany, Canada, and the United States. Colorado State University, 2003; Kaya, İlhan. Shifting Turkish American Identity Formations In The United States. Florida State University, 2003; Senyürekli, Aysem Rüçhan. Caring from a Distance: Turkish Transnational Families Maintain Intergenerational Relationship. University of Minnesota, 2007.
- 5 Sosyal bilimlerde genel olarak, kronofetişizm, yani olguların ancak şimdiki zamanın incelenmesiyle yeterince açıklanabilir olabileceği anlayışı hakimdir. Bundan dolayı da çalışmalarda, özellikle saha araştırmalarının ve derlenen verilerin, güncel olmasına dikkat edilir. Ancak bu bakış açısı şimdiki zamanın geçmişten 'etkin' bir şekilde soyutlandığı; şimdiki zamanın 'doğal' insan zorunlulukları gereğince kendiliğinden ortaya çıktığı (Hobson) gibi birtakım yanılsamaları da beraberinde getirir. Bu makale kronofetişizm sonucunda oluşan yanılsamalardan bağımsız olarak 2010 yılında gerçekleşen saha çalışmasından elde edilen veriler baz alınarak kaleme alınmıştır. Dolayısıyla yapılan değerlendirmeler de şimdiki zaman, tarihsel bir bağlamın içinde saklı olduğu biçimlendirilebilir bir yapı olarak ortaya koyulmuştur. Elde edilen bulgular güncel verilerle desteklenerek tartışılmıştır. Böylelikle kimlik, aidiyet, sosyal yapı/uyum, asimilasyon gibi kuramsal tartışmalarda şimdiki kurumları ve uygulamaları yeniden oluşturan dönüştürücü süreçlere dikkat çekilmiştir.
- 6 Türkiye'den 1960'lı yıllardan itibaren Avrupa ülkelerine yönelik göç süreci akademik yazın alanında önemli araştırma konuları arasında yer aldığını görülmektedir. Türkiye'den farklı ülkelere ekonomik istihdam odaklı gelişen göç etme süreçleri ile ilgili yapılan araştırmalar için şu kaynaklara bakılabilir.

- lir: Kaya, Ayhan, ve Bahar Şahin, der. *Kökler ve Yollar*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2007; Şen, Faruk. *Euro-Türkler, Avrupada Türk Varlığı ve Geleceği*. Günizi Yayıncılık, 2007; Abadan-Unat N. *Bitmeyen Göç-Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006.
- 7 Ulusaşırı göçlerde özellikle akraba ve aile ilişkilerinde bağlı gelişen göç ağlarına ilişkin birçok çalışma mevcuttur. Ancak şu temel kaynaklara bakılabilir: Kastoryano, Riva. "Ulusaşırı Türk Milliyetçiliği: Yurtdışında Yaşayan Türklerin Milliyetçilik Tanım." *Kökler ve Yollar, Türkiye'de Göç Süreçleri*, ed. Ayhan Kaya ve Bahar Şahin, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2007; Portes, Alejandro. "Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology." *Annual Review of Sociology*, vol. 24, 1998; Rodrigouez, Leila, and Jeffrey H. Cohen. "Generations and Motivations: Russian and other Former Soviet Immigrants in Costa Rica." *International Migration*, vol. 43, no. 4, 2005, ss. 147-165; Vertovec, Steven. *Transnationalism*. Routledge, 2009.
- 8 Amerikalı Türkler özelinde yapılan birçok araştırma sonucu eğitim seviyesine ve ikamet yılına bağlı olarak İngilizce konuşma oranının değişkenlik gösterdiğini tespit edilmiştir. Bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Çolak Bostancı, Gülcan. "Amerika'daki Birinci ve İkinci Kuşak Türklerin Dil Tercihleri, Sürdürümleri, Tutumları ve Etnik Dilsel Canlılıkları." *bilig*, no. 70, 2014, ss.105-130.
- 9 'Amerikan ikilemi' Amerikalıların ilan edip benimsedikleri değerler ile Siyahlar karşısında takındıkları tutum arasında temel çelişkidir. 'Ne olması' gerektiğini tanımlayan değerler ile 'ne olduğuna' varan inançlar arasında sürekli çatışmanın yaşanmasıdır (Schnapper 329).
- 10 Günümüzde "yeni etnik-ırksal Amerikan beşgeni"nden (new American ethno racial pentagon) ya da beş gruptan oluşan melting pot beşlisinden, yani Avrupalı-Amerikalılar, Asyalı-Amerikalılar, Afrikalı-Amerikalılar, İspanyol-Amerikalılar ve Kızıldereli-Amerikalılardan (native Americans) söz edilmektedir. Beşgenin varlığı öylesine genel bir kabul görmektedir ki bu terim pek çok idari ankette bile yer almaktadır.(Hollinger, 1992'den akt. Schnapper 287). Ancak, bu beşgenden söz etmek beş etno-kültürel grubu aynı düzleme koymak anlamına gelmektedir. Ancak elde edilen bulgular göstermektedir ki göçmenlik deneyimi, göç edilen bölgenin özelliklerini, iktisadi koşullarına, bireylerin öznel becerisine ve algısına bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Bundan dolayı Amerikalı Türkleri Amerikan beşgenine bağlı olarak okumak anlamlı bir sonuç doğurmamaktadır.

Kaynaklar

- Abadan-Unat, Nermin. *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-ötesi Vatandaşlığa*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006.
- Ahmed, Frank. *Turks in America: The Ottoman Turk's Immigrant Experience*. Columbia International Press, 1986.
- Akyiğit, Handan. "Ethnic Social Networks and Status Transitions in the Labor Market: The Case of Syrian Refugees." *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*, no. 8, 2016, ss.149-159.
- Alba, Richard. *Ethnic Identity. The Transformation of White America*. Yale University Press, 1990.
- Angin, Zeynep. *Diasporas of Differences: Turkish Communities in Germany*. Colorado State University, 2003.
- Bali, Rifat N. "From Anatolia to the New World: The first Anatolia in Migrant to America." *Turkish Migration to the United States: From Ottoman Times to the Present*, ed. A. Deniz Balgamis ve Kemal Karpap, Wisconsin, 2008, ss. 57-73.
- Barbara, Bilge. *Variation in Family and Organization in the Turkish Community of Southeast Michigan and Adjacent Canada*. Dissertation. Wayne State University, 1985.
- Berry, John W. "Immigration, Acculturation, and Adaptation." *Applied Psychology: An International Review*, vol. 46, no. 1, 1997, ss. 5-68.
- Beaud, Stéphane, ve Gérard Noiriel. "Göçmenlerin 'Bütünleşmesini' Düşünmek." *Toplumbilim*, no. 17, 2003, ss.15-24.
- Bogardus, Emory S. "A Race-relations Cycle." *The American Journal of Sociology*, vol. 35, no. 4, 1930, ss. 612-617.
- Castles, Stephen, ve Mark Miller. *Göçler Çağı*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008.
- Cassarino, Jean-Pierre. "Debates on Return Migration: Scholarly Approaches to Return Migration." *International Journal on Multicultural Societies (IJMS)*, vol. 6, no. 2, 2004, ss. 253-279.
- Çolak Bostancı, Gülcan. "Amerika'daki Birinci ve İkinci Kuşak Türklerin Dil Tercihleri, Sürdürümleri, Tutumları ve Etnik Dilsel Canlılıkları." *bilig, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, no. 70, 2014, ss. 105-130.
- Doytcheva, Milena. *Çokkültürlülük*. İletişim Yayınları, 2016.
- Easterlin, Richard A. *Immigration*. Belknap Press of Harvard University, 1982.
- Gordon, Milton. "Assimilation in America: Theory and Reality." *Daedalus, Ethnic Groups in American Life*, vol. 90, no. 2, 1964, ss. 263-285.
- Hobson, John M. "Tarihsel Sosyolojiyi Yeniden Uluslararası İlişkilere Dahil Etmek Neler Kazandırır?" *Uluslararası İlişkilerin Tarihsel Sosyolojisi*, ed. Stephen Hobden ve John M. Hobson, Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları, 2015, ss. 13-68.
- Karpap, Kemal. "The Turks Finally Establish a Community in the United States."

- Turkish Migration to the United States: From Ottoman Times to the Present*, ed. A. Deniz Balgamis ve Kemal Karpat, 2008, ss. 173-192.
- Kaya, İlhan. *Shifting Turkish American Identity Formations in the United States*. Ph.D. Dissertation. Florida State University, 2003.
- Kaya, Ayhan, ve Bahar Şahin, der. *Kökler ve Yollar*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2007.
- Kastoryano, Riva. "Ulusaşırı Türk Milliyetçiliği: Yurtdışında Yaşayan Türklerin Milliyetçilik Tanımı." *Kökler ve Yollar*, ed. Ayhan Kaya ve Bahar Şahin, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2007.
- Köşer Akçapar, Şebnem. "Do Brains really going down the Drain? Highly skilled Turkish Migrants in the USA and the 'Brain Drain' Debate in Turkey." *Revue européenne des migrations internationales*, vol. 22, no. 3, 2006, ss. 79-107.
- Kymlicka, Will. *Çokkültürlü Yurttaşlık: Azınlık Haklarının Liberal Teorisi*. Çev. Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, 2015.
- Massey, Douglas S. vd. "Continuities in Transnational Migration: An Analysis of Nineteen Mexican Communities." *American Journal of Sociology*, vol. 99, no. 6, 1994, ss. 1492-1533.
- Özensel, Ertan. "Doğu Toplumlarında ve Türkiye'de Birlikte Yaşama Arayışı: Çokkültürlülük Mü? Yoksa Yeni Bir Model Mi?" *Akademik İncelemeler Dergisi*, vol. 8, no. 3, 2013, ss. 1-17.
- Parekh, Bhikhu. *Çokkültürlülüğü Yeniden Düşünmek –Kültürel Çeşitlilik ve Siyasi Teori*. Çev. Bilge Tanrıseven, Phoenix Yayınları, 2000.
- Park, Robert Ezra, ve Ernest W. Burgess. *Asimilasyon ve Sosyal Kontrol*. Çev. Pınar Sayal Kızılcı, Pinhan Yayınları, 2017.
- Pazarıcı, Sevda Fidan. *Beyin Göçü Olgusu Ve Amerika Birleşik Devletleri Üniversitelerinde Çalışan Türk Sosyal Bilimciler Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, 2010.
- Portes, Alejandro. "Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology." *Annual Review of Sociology*, no. 24, 1998, ss. 1-24.
- Rodriguez, Leila, ve Jeffrey H. Cohen. "Generations and Motivations: Russian and other Former Soviet Immigrants in Costa Rica." *International Migration*, vol. 43, no. 4, 2005, ss. 147-165.
- Saatçi, Mustafa. "New Migration, Old Trends: Turkish Immigrant and Segmented Assimilation in the United States." *Turkish Migration to the United States: From Ottoman Times to the Present*, ed. A. Deniz Balgamis ve Kemal Karpat, 2008, ss. 103-122.
- Saatçi, Mustafa. *Turkish Immigration in the United States: Historical and Cultural Origins*, State University of New York, 2003.
- Say, Ömer. *21. Yüzyılda Ulus, Çokkültürlülük ve Etnisite*. Kaknüs Yayınları, 2013.
- Schnapper, Dominique. *Sosyolojik Düşüncenin Özünde-Öteki ile İlişki*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2005.
- Şan, Mustafa K., ve İrfan Haşlak. "Asimilasyon İle Çokkültürlülük Arasında

- Amerikan Ana Akımını Yeniden Düşünmek.” *Akademik İncelemeler Dergisi*, vol. 7, no. 1, 2012, ss. 29-54.
- Şan, Mustafa K. “Amerika’da Yaşayan Birinci Jenerasyon Türk Göçmenlerin Amerikan Toplumuna Adaptasyon Eğilimleri Üzerine Bir Deneme.” *Uluslararası 9. Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildirileri*, ed. Zeki Parlak ve İbrahim Güran Yumuşak, 2011, ss. 2363-2381.
- Şen, Faruk. *Euro-Türkler, Avrupa’da Türk Varlığı ve Geleceği*. Günizi Yayınları, 2007.
- Şenyürekli, Aysem Rüçhan. *Caring from a Distance: How Turkish Transnational Families Maintain Intergenerational Relationship*. University of Minnesota, 2007.
- Şenyürekli, Aysem R., ve Cecilia Menjívar. “Turkish Immigrants’ Hopes and Fears around Return Migration.” *International Migration*, vol. 50, no. 1, 2012, ss. 3-19.
- Şimşek, Mevlüdiye. “Opinions Of The Turkish Postgraduates In The United States Regarding Return To Turkey: An Analysis In Terms Of Brain Drain.” *Journal of Academic Research In Economics*, vol. 3, no. 1, 2011.
- Taylor, Charles. *Multiculturalism and the “Politics of Recognition”*. Princeton University Press, 1992.
- Taylor, Charles. *Çokkültürcülük Tanınma Politikası*, ed. Amy Gutmann, Yapı Kredi Yayınları, 2018.
- Tekeli, İlhan. “Osmanlı İmparatorluğu’ndan Günümüze Nüfusun Zorunlu Yer Değiştirmesi ve İskan Sorunu.” *Toplum ve Bilim*, no. 50, 1990, ss.49-71.
- USDHS - Unites States Department of Homeland Security. *Yearbook of Immigration Statistics: Washington*, U.S.Department of Homeland Security, 2017.
- United Nations. *World Migration Report 2010. Migrants and Cities: New Partnerships to Manage Mobility*, 2010. http://publications.iom.int/system/files/wmr2015_en.pdf.
- Waters, Marry C. *Ethnic Options. Choosing Identities in Amerika*. University of Colifarnia Press, 1990.
- Vecoli, Rudolph J. “The History of Turkish Migrations: A Research Agenda.” *International Journal of Turkish Studies*, no. 12, 2016, ss. 3-13.
- Vertovec, Steven. *Transnationalism*. Routledge Press, 2009.
- Yanık, Celalettin. “Birlikte Yaşama Yolları: Liberalizm ve Çokkültürcülük.” *Sosyal Bilimler Dergisi*, vol. 1, no. 2, 2011, ss. 75-95.
- Yanık, Celalattin. *Dünyadaki Çokkültürlülük Tartışmaları Bağlamında Türkiye’de Çokkültürlülük Eleştirel Bir Bakış*. Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi, 2012.
- Yazgan, Pınar. “Hareketlilikte Kimlik İnşasına Yönelik Analitik Bir Çerçeve.” *Göç Dergisi*, vol. 3, no. 2, 2016, ss. 282-296.

Migration, Identity and Belonging: The Case of Turkish Americans*

Mustafa Kemal Şan**

Handan Akyiğit***

Abstract

A migration process has begun especially after 1960s from Turkey to Europe as a part of the dense labor migration towards Europe in the post- Second World War period. Therefore, adaptation of Euro-Turk migrants to the wider society, identity and belonging problems have always been one of the hotly-debated issues. For this reason we tried to examine integration, identity and belonging and multiculturalism perceptions of Turkish Americans towards wider society in this paper. Findings of the study is based on the analysis of questionnaire data obtained from 299 participants who are of Turkish American origins. It is found that their perceptions of multiculturalism towards American mainstream society is developing in positive direction. We can say that this positive inclination has also a positive influence on space-belonging relation for immigrants in America. It is found that a great majority of Turkish Americans have an inclination to live together preserving their cultural, religious and national values. According to research findings, the tendency of marginalization among Turks living in America is very low and inter-cultural communication between Americans and Turks is limited.

Keywords

Migration, identity, belonging, assimilation, multiculturalism, Turkish Americans.

* Date of Arrival: 15 April 2019 – Date of Acceptance: 23 December 2019

You can refer to this article as follows:

Şan, Mustafa Kemal, ve Handan Akyiğit. "Göç Kimlik ve Aidiyet: Amerika'da Yaşayan Türkler Örneği." *bilig*, no. 97, 2021, ss. 137-175.

** Prof. Dr., Sakarya University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Sociology – Sakarya/Turkey
ORCID ID: 0000-0002-3669-0766
mksan@sakarya.edu.tr

*** Dr. Lecturer, Sakarya University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Sociology – Sakarya/
Turkey ORCID ID: 0000-0002-7619-1638
hakyigit@sakarya.edu.tr

Миграция, идентичность и принадлежность: пример американцев турецкого происхождения*

Мустафа Шан**
Хандан Акйигит***

Аннотация

Процесс миграции из Турции в Европу начался особенно после 1960-х годов как часть миграции рабочей силы в Европу в период после Второй мировой войны. Поэтому вопросы адаптации евро-турецких мигрантов к более широкому обществу, проблемы идентичности и принадлежности всегда были одними из горячо обсуждаемых. По этой причине в данной статье мы попытались изучить интеграцию, идентичность и принадлежность, а также восприятие мультикультурализма у турецких американцев по отношению к более широкому обществу. Результаты исследования основаны на анализе анкетных данных, полученных от 299 участников - турок американского происхождения. Выявлено, что их восприятие мультикультурализма по отношению к основному американскому обществу развивается в положительном направлении. Можно сказать, что эта положительная склонность также позитивно влияет на отношения к иммигрантам в Америке. Установлено, что подавляющее большинство американцев турецкого происхождения склонны жить вместе, сохраняя свои культурные, религиозные и национальные ценности. Согласно результатам исследования, тенденция маргинализации среди турок, проживающих в Америке, очень низка, а межкультурное общение между американцами и турками ограничено.

Ключевые слова

Миграция, идентичность, принадлежность, ассимиляция, мультикультурализм, американцы турецкого происхождения.

* Поступило в редакцию: 15 апреля 2019 г. – Принято в номер: 23 декабря 2019 г.

Ссылка на статью:

Şan, Mustafa Kemal, ve Handan Akyiğit. "Göç Kimlik ve Aidiyet: Amerika'da Yaşayan Türkler Örneği." *bilig*, no. 97, 2021, ss. 137-175.

** Проф., д-р, Университет Сакаръя, факультет искусств и наук, кафедра социологии - Сакаръя / Турция

ORCID ID: 0000-0002-3669-0766

mksan@sakarya.edu.tr

*** Д-р, преп., Университет Сакаръя, факультет искусств и наук, кафедра социологии - Сакаръя / Турция

ORCID ID: 0000-0002-7619-1638

hakyigit@sakarya.edu.tr